

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра англійської філології

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФІЛЬНОЇ
ШКОЛИ

Кваліфікаційна робота здобувача
освітнього ступеня «магістр»
спеціальності: 014 Середня освіта
мова і література (англійська)

Д'яченко Аліни Степанівни

Керівник: кандидат педагог. наук,
доцент Рябушко Світлана Олексіївна

Рецензент: кандидат педагог. наук,
доцент Іванова Дарина Георгіївна

Робота допущена до захисту
на засіданні кафедри англійської філології
протокол № 5 від «17» грудня 2020 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

доц. Олейнікова Г. О.

(прізвище, ініціали)

Робота пройшла публічний захист

на відкритому засіданні ЕК

«27» січня 2021 р.

Оцінка

96

(за національною шкалою)

відмінно

(кількість балів)

Голова ЕК

(підпис)

Шевцова Т. С.
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі, яка має назву «Формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи» розглядається теоретичні основи формування англомовної інтерактивної компетенції, позначається дидактичні характеристики та психолого-лінгвістичні особливості формування інтерактивної компетенції школярів; з'ясовуються деякі особливості та вимоги щодо використання інтерактивних прийомів і технологій навчання на уроках АМ щодо формування інтерактивної компетенції учнів.

Зазначено сутність феномену «інтерактивне навчання». Інтерактивна діяльність на уроках передбачає організацію і розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення завдань.

Так, методичні вимоги щодо використання інтерактивних прийомів і технологій навчання англійської мови в процесі формування інтерактивної компетенції учнів спрямовані на стимулювання школярів до дослідницької діяльності, вміння вести діалог і відпрацювання ораторської майстерності учнів.

Щодо методики організації освітнього процесу, яка спрямована на формування англомовної інтерактивної компетенції учнів профільної школи були розглянуті такі основні питання, як-от: деякі сучасні підходи та технології навчання на уроках АМ в школі; комплекс завдань для формування англомовної інтерактивної компетенції; прийоми формування англомовної інтерактивної компетенції учнів в позакласній роботі.

Так, ми визначили, що до основних сучасних підходів, щодо формування англомовної інтерактивної компетенції відносимо комунікативні цінності, різні типи прийомів й технологій навчання, проектування англомовного середовища, використання інтерактивної дошки, залучення

найбільш ефективних інтерактивних технологій навчання, які базуються на психолого-педагогічній складовій, тощо.

Отже, урок з використанням інтерактивних прийомів й технологій навчання формує англомовну інтерактивну компетенцію учнів, забезпечує самовизначення і самореалізацію учня як мовної особистості в процесі оволодіння англійською мовою, значно підвищує рівень якості знань, заохочує учнів на подальше навчання й сприяє мотивації школярів для самостійної роботи, що дозволяє досягти ефективних результатів навчання.

Була проведена експериментальна перевірка ефективності формування інтерактивної компетенції учнів на уроках англійської мови з використанням інтерактивних прийомів й технологій навчання.

Результатом проведеного дослідження є деякі поради випускникам й вчителям-початківцям щодо формування англомовної інтерактивної компетенції в профільній школі.

Проведене дослідження дає можливість стверджувати, що для ефективного розвитку комунікативної компетенції стає необхідним залучення активних та інтерактивних освітніх технологій навчання; використання таких засобів як мультимедійні продукти, розважальні навчальні програми допомагають формувати, розвивати і вдосконалювати англомовну інтерактивну компетенцію; застосування різних платформ для навчання, тестування і контролю на уроках англійської мови та в позаурочний час значно підвищує мотивацію школярів до навчання; використання ділових ігор дозволяють учителю залучити до роботи всіх учнів класу, що сприяють формуванню умінь роботи в колективі, взаємодії й дискусії.

Таким чином, застосування інтерактивних прийомів й технологій навчання в освітньому процесі підвищують рівень знань школярів, сприяють створенню продуктивної і творчої їх діяльності на уроках. Інтерактивні технології навчання впливають на реалізацію принципу професійної спрямованості навчання, розвивають такі уміння, як от: критичне мислення,

активізують пізнавальну діяльність учнів і сприяють ефективному засвоєнню англійської мови. Тому перспектива подальшого дослідження з зазначеної теми вбачається у розробці інтерактивних прийомів й технологій навчання в умовах дистанційної освіти.

Ключові слова: інтерактивна компетенція, профільна школа, інтерактивні прийоми навчання, інтерактивні технології навчання, урок АМ.

SUMMARY

In this scientific work entitled “The formation of the Upper Secondary school Students’ interactive competence” the theoretical fundamentals of English interactive competence formation are studied. Besides that, this thesis indicates the didactic characteristics and psychological-linguistic features of the formation of the Upper Secondary school Students’ interactive competence and clarifies some features and requirements for the usage of interactive techniques and methods of English teaching.

The essence of the phenomenon of "interactive learning" is indicated. Interactive activities during lessons involve the organization and development of the dialogic communication, which leads to the mutual understanding, to interaction and to collaborative problem solving.

Thus, the methodical requirements for the usage of the interactive techniques and methods of teaching English in the process of formation of the Upper Secondary school Students’ interactive competence are aimed at stimulating students to the research activity, to the ability of conducting dialogue and practicing the Students’ public speaking skills.

As to methods of the educational process organization which is aimed at the formation of the English-language interactive competence among Upper Secondary school Students, the following main issues were studied: some modern approaches and methods of studying the English language at school; a set of tasks for the formation of the English language interactive competence; methods of the Students’ English-language interactive competence formation in extra-curricular activities.

Thus, we determined that the main modern approaches to the formation of the English-language interactive competence include communicative values, different types of teaching techniques and technologies, creating an English-speaking environment, using an interactive board, the involvement of the most effective interactive learning technologies based on psychological and pedagogical aspects etc.

Therefore, a lesson with the use of interactive techniques and learning methods forms the English-language interactive competence of Students, provides self-determination and self-realization of the Student in the process of studying English, significantly improves the quality of knowledge, encourages Students to further study and motivates them to work independently that allows them to achieve effective learning results.

An experimental testing of the effectiveness in the formation of the Students' interactive competence at English lessons with the use of interactive techniques and learning methods was conducted.

The results of the study are some advices for graduates and Teachers of the formation the Upper Secondary school Students' interactive competence.

The conducted research makes it possible to confirm that for the effective development of communicative competence it becomes necessary to involve active and interactive educational learning methods; the usage of such acts as multimedia products, entertaining educational programs help to form, develop and improve the Students' English-language interactive competence; the usage of different platforms for learning, testing and control them at English lessons and in extra-curricular activities significantly increases the motivation of Students to learn; the usage of role games allow Teachers to involve all the students of the class, which contributes on the formation of skills of teamwork, interaction and discussion.

Thus, the usage of interactive techniques and learning methods in the educational process increases the level of Students' knowledge, contributes to the creation of productive and creative activities in the classroom. Interactive technologies affect the implementation of the principle of learning professional orientation, develop such skills as critical thinking, cognitive activity and encourage in effective learning of English. Therefore, the prospect of further research on this topic is seen in the development of interactive techniques and methods for learning in distance education.

Key words: interactive competence, Upper Secondary school, interactive methods, interactive techniques, English lesson.

ЗМІСТ

ВСТУП	11
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ	15
1.1. Дидактичні характеристики формування інтерактивної компетенції учнів.....	15
1.2. Психолого-лінгвістичні характеристики формування інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи	23
1.3. Методичні вимоги до формування інтерактивної компетенції.....	28
Висновки до Розділу 1	36
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ.....	38
2.1. Сучасні підходи та технології формування англomовної інтерактивної компетенції	38
2.2. Комплекс завдань для формування англomовної інтерактивної компетенції	45
2.3. Прийоми формування англomовної інтерактивної компетенції в позакласній роботі учнів	55
Висновки до Розділу 2	67
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ.....	69
3.1. Особливості організації пробного навчання щодо формування інтерактивної компетенції учнів 10 класу	69

3.2.Результати експериментальної перевірки щодо формування англомовної інтерактивної компетенції учнів 10 класу	72
3.3.Поради щодо формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи з власного досвіду роботи	83
Висновки до Розділу 3	92
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	104
ДОДАТКИ.....	111

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АІК – англomовна інтерактивна компетенція

АМ – англійська мова

ЕГ – експериментальна група

КГ – контрольна група

ЕЗН – електроні засоби навчання

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

ІТ – інформаційні технології

НМК – навчально-методичний комплекс

ВСТУП

Розвиток освітньої системи України та широке застосування інформаційних засобів в освітньому процесі передбачає інтенсивне впровадження і застосування сучасних інтерактивних технологій навчання. Застосування нових прийомів та технологій навчання сприяють формуванню інтелектуально розвиненої творчої особистості, яка здатна добре орієнтуватися в інформаційному просторі, готова до саморозвитку і має можливість застосовувати їх у майбутній професійній діяльності.

Впровадження інтерактивних технологій щодо формування англійської інтерактивної компетенції учнів вимагає розробки нової моделі системи освіти на основі сучасних інформаційних технологій (ІТ), тобто йдеться про створення умов для розкриття творчого потенціалу учня, розвитку його здібностей, виховання потреби самовдосконалення та відповідальності. Знання, компетенція, компетентність та кваліфікація стають пріоритетними цінностями для особистості. Саме тому на даному етапі основною метою навчання англійської мови (АМ) у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) є розвиток особистості школяра, здатного й бажуючого брати участь у міжкультурній комунікації.

Вивченням вищезазначеної проблеми в різні часи займалися вчені – методисти, як-от: Л. Биркун, В. Волкова, О. Коваленко, С. Крамаренко, В. Ощепкова, О. Поментун, Л. Пироженко, В. Редько, Г. Рудик, Г. Шамшиєва та ін.

Отже, **актуальність** проблеми дослідження, її педагогічна й методична значущість зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи – «Формування англійської інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи».

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні доцільності використання інтерактивних прийомів та технологій навчання щодо формування англійської інтерактивної компетенції учнів на уроках АМ.

Завдання дослідження:

- дати визначення феномену «інтерактивна компетенція», визначити методичні вимоги та рекомендації до формування інтерактивної компетенції;
- зазначити сучасні підходи, прийоми та технології формування англomовної інтерактивної компетенції та розкрити особливості їх використання на уроках англійської мови у профільній школі;
- розробити комплекс завдань і вправ для формування англomовної інтерактивної компетенції; проаналізувати діяльність вчителя АМ щодо планування його роботи у процесі формування англomовної інтерактивної компетенції учнів;
- проаналізувати особливості організації та результати пробного навчання учнів щодо формування їх англomовної компетенції.

Об'єкт дослідження – процес формування англomовної інтерактивної компетенції учнів на уроках англійської мови з використанням інтерактивних прийомів та технологій навчання.

Предмет дослідження – комплекс інтерактивних вправ і завдань з АМ та інформаційно-комунікативні технології навчання.

Гіпотеза дослідження – використання підготовленого нами англomовного комплексу завдань з залученням інтерактивних та інформаційно-комунікативних технологій навчання будуть ефективно впливати на якість та результативність навчання учнів профільної школи.

Методи дослідження:

- ✓ узагальнення досвіду навчання англійської мови в Комишівському закладі загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів, Ізмаїльського району, Одеської області в 10 класі (вчитель англійської мови – Касап Олександр Олександрович);
- ✓ опрацювання наукових джерел з Методики навчання іноземних мов та культур і суміжних з нею наук;

- ✓ методичний аналіз інтерактивних прийомів й технологій навчання англійської мови;
- ✓ наукове спостереження та пробне навчання англійської мови учнів 10 класів;
- ✓ пробне навчання учнів 10 класів (профільна школа).

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні ефективності використання інтерактивних прийомів та технологій навчання щодо формування англомовної інтерактивної компетенції учнів профільної школи.

Практична цінність роботи полягає в укладанні деяких порад щодо формування англомовної інтерактивної компетенції учнів з використанням інтерактивних прийомів та технологій навчання.

Апробація дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були апробовані на студентських науково-практичних конференціях: «V Всеукраїнська студентська науково - практична конференція «Науковий пошук студентів XXI ст.: актуальні питання гуманітарних і соціально-економічних наук» (листопад 2019, м. Ізмаїл)», «XXXI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» (жовтень 2020 р., м. Переяслав), «Міжнародна науково-практична конференція: Вища освіта у міждисциплінарному вимірі: від культурних традицій до педагогічних інновацій» (листопад 2020 р. м. Ізмаїл), «Міжнародна студентська наукова конференція: Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки» (листопад 2020 р., м. Запоріжжя), «VI Всеукраїнська студентська науково - практична конференція «Науковий пошук студентів XXI ст.: актуальні питання гуманітарних і соціально-економічних наук» (листопад 2020 р., м. Ізмаїл)».

Структура роботи – кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаної літератури (67 джерел) та додатків (16 с.). Кваліфікаційна робота супроводжується 6 таблицями, 1 малюнком,

1 діаграмою, 1 схемою та електронною презентацією проведеного дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

1.1. Дидактичні характеристики формування інтерактивної компетенції учнів

В рамках модернізації шкільної освіти головною метою навчання іноземної мови є формування іншомовної комунікативної компетенції. Багато педагогів на сучасному етапі, такі як: Н. Баграмова, О. Леонт'єв, І. Луцик, Л. Пироженко, О. Пометун, впевнені, що знання і використання інтерактивного навчання - це успішний розвиток комунікативних навичок іноземною мовою. Інтерактивне навчання збільшує працездатність в кілька разів, покращує результативність самого процесу навчання, розвиває самостійність учнів, тому для того, щоб учні вступали в процес комунікації необхідно мотивувати учнів до активної діяльності.

Сьогодні більшість творчо працюючих вчителів віддають перевагу в роботі інтерактиву. Саме слово "інтерактивний" походить від англійського слова interact, де inter - взаємний, act - діяти. "Інтерактивність" означає здатність взаємодіяти або перебувати в режимі діалогу (вчителі та учнів або дітей один з одним і т. ін.).

Сучасна педагогічна думка висуває на перший план необхідність реформування системи освіти у такому напрямку, щоб визначити учня центральною фігурою навчального процесу, акцент ставиться на його пізнавальну активність. І. Луцик визначає поняття «інтерактивне навчання» як таку організацію освітнього процесу, що має проблемно-пошукову природу, здійснюється за допомогою засобів комунікації та базується на спільній діяльності між учасниками навчального процесу [28, с. 20]. (Див. Таблицю 1.1).

Таблиця 1.1

Сутність феномену «інтерактивне навчання»

І. Луцик	О. Пометун	О. Леонтьєв
- організація освітнього процесу, що має проблемно-пошукову природу, здійснюється за допомогою засобів комунікації та базується на спільній діяльності між учасниками навчального процесу	- освітній процес відбувається тільки шляхом постійної, активної взаємодії учасників процесу	- «інтерекція» є опосередкованим спілкуванням, оскільки завдяки спілкуванню люди можуть вступати у взаємодію, а не навпаки

Інтерактивна діяльність на уроках передбачає організацію і розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення загальних, але важливих для кожного учасника завдань. (Див. Додаток А).

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що освітній процес має бути організований таким чином, щоб майже всі учні стали залученими в процес пізнання та починали розуміти і аналізувати те, що вони знають і вміють. Цей процес здійснюється в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, що дозволяє не тільки охоплювати нові галузі знань, а й розвивати пізнавальну діяльність, переводити її на більш високі рівні.

На думку О. Пометун - «інтерактивне навчання» полягає в тому, що освітній процес відбувається тільки шляхом постійної, активної взаємодії учасників освітнього процесу [44, с. 120].

В ході діалогового навчання (а саме це і передбачає інтерактивне навчання) учні вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми за допомогою аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати рішення, брати участь в дискусіях, взаємодіяти з іншими людьми.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє

формуванню навичок і умінь у тих, хто навчається, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії.

Слід зазначити, що під час занять з англійської мови здобувачі середньої освіти беруть участь у комунікативних ситуаціях (ситуаціях мовлення, ситуативних контекстах мовленнєвої взаємодії, що виникають у реальному житті або моделюються на уроці з певною дидактичною метою), які мотивовані специфікою теми уроку та віковими особливостями кожного учасника процесу спілкування, доцільно вважати, що інтерактивний підхід є найбільш прийнятним в особистісно-зорієнтованому навчанні [44, с. 121].

Підґрунтям інтерактивного навчання є активізація пізнавальної діяльності здобувачів середньої освіти за допомогою активного спілкування: учня з учнем, учня з групою учнів, учня з учителем, учителя з представником групи, учителя з групою учнів, учителя з класом. (Див. Додаток Б). Тому і технології, які використовують під час такого навчання (дискусія, рольова гра, моделювання тощо), також називають інтерактивними. Під час інтерактивного навчання здобувачі середньої освіти вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення. Як інтерактивна форма навчального заняття з англійської мови, дидактична гра відноситься до особливо продуктивних педагогічних технологій, які створюють оптимальні умови розвитку і забезпечують самореалізацію учасників процесу навчання. Ігри на уроках англійської мови в профільній школі сприяють не тільки підвищенню якості успішності і збагачення лексичного запасу, але і розвитку особистісного творчого потенціалу здобувачів середньої освіти, розширенню їх кругозору, формуванню особистої відповідальності за результат виконаного завдання. Завдяки використанню такої форми роботи в профільній школі, активізуються всі пізнавальні процеси учнів: розвиваються пам'ять, мислення, уява і творчі здібності. Рольові ігри дозволяють учням повірити у власні сили і дають додатковий стимул до навчання, так як, стаючи учасниками тієї чи іншої ситуації, вони перетворюють свій пасивний досвід в

активну діяльність. Ігри не тільки збагачують мову і закріплюють запас іноземних слів, а й забезпечують досягнення ряду одних з найважливіших освітніх цілей, а саме стимулювання мотивації й інтересу та розвиток критичного мислення здобувачів середньої освіти профільної школи на уроках англійської мови [30, с. 35].

Інтерактивне навчання реалізує рішення кількох завдань:

- формує й розвиває комунікативні вміння і навички, сприяє встановленню емоційних контактів між учнями;
- вирішує інформаційне завдання, яке дає можливість учням працювати з необхідною інформацією, без якої не можливо здійснювати спільну діяльність;
- формує універсальні навчальні дії (аналіз, синтез, визначення цілей та ін.), тобто забезпечує знаходження навчальних і розвиваючих завдань;
- забезпечує вирішення виховних завдань, тобто привчає працювати в команді, поважати і прислухатися до думки оточуючих.

Інтерактивне навчання також вирішує ще одне важливе завдання. Йдеться про зняття нервового навантаження, зміни уваги, форм діяльності.

У даному розумінні інтерактивне навчання як форма освітнього процесу здатне оптимізувати сутність, зміст і структуру інтерактивних взаємодій: учитель - клас, учень - учень, учень - текст і таке інше.

Перевага використання інтерактивних режимів в тому, що групова взаємодія підвищує якість і кількість виконаної роботи. По-перше, спостерігається високий рівень активності на уроці, тому що учнів об'єднує спільна мета, досягнення якої є запорукою успіху активної діяльності. По-друге, в процесі групової роботи учні відчують комфортну для себе атмосферу, вони не звертають увагу на помилки, висловлюють власну думку, що прослухано й обговорено всією групою. По-третє, в командній роботі позитивно розвиваються особистісні якості здобувачів середньої освіти. По-четверте, що важливо для нашого дослідження, в процесі групової роботи

здобувачі середньої освіти вчаться висловлювати свою думку, працюючи з різними матеріалами [30, с. 35].

Ефективність роботи в групах полягає, насамперед, в тому, що всі учасники усвідомлюють важливість роботи разом через взаємодопомогу. Це стимулює дітей робити все можливе для досягнення поставленої мети. За такими умовами, всі діти відчують себе пов'язаними один з одним, що формує в них позитивну взаємозалежність [5, с. 25].

Важливо враховувати, що тільки та навчальна інформація, яка стала предметом діяльності учня, засвоюється їм відразу і запам'ятовується надовго, тому в процесі навчання учень повинен діяти, думати, говорити, маніпулювати змістом освітнього процесу. Таким чином, ще однією ознакою інтерактивного навчання слід вважати безпосередність, самостійність взаємодії здобувачів середньої освіти з навчальною інформацією.

Якщо учитель не може визначити, чи використовує він на заняттях інтерактивні форми роботи або чи є його система навчання інтерактивною, то він звертає увагу на такі ознаки успішної організації навчальної діяльності:

- чи відбувається активізація пізнавальної діяльності учнів;
- як відбувається самостійний (індивідуальний чи груповий) пошук вирішення проблеми;
- чи звертається увага на емоційний фон для активної діяльності учнів;
- чи існують прямі і зворотні зв'язки між навчальною системою і тими, хто навчається;
- яка роль вчителя, а саме ідентична ролі менеджера, організатора освітнього процесу, консультанта;
- як відбувається суб'єктно-суб'єктні відносини між учителем і учнем, як прямі, так і опосередковані (через навчальну групу, навчальний текст, комп'ютер);
- при виконанні будь-якого завдання під час уроку, чи спираються здобувачі середньої освіти на особистий досвід;

- учні з інтересом аналізують і рефлектують виконану роботу [31, с. 150].

Таким чином, інтерактивне навчання формує в школярів не тільки знання-репродукції, а вміння і потреби застосовувати ці знання для аналізу і оцінки, що є головною складовою формування іншомовних комунікативних компетенцій. Високі результати виконаної роботи в більшості випадків мотивують на подальше вивчення мовного матеріалу. Учні впевнено висловлюють власну думку, вносять свої пропозиції, тобто відбувається природний процес комунікації.

Інтерактивні стратегії навчання мають визначальну роль у освітній діяльності учнів. Навчальна стратегія- це ефективний спосіб, яким вчитель допомагає дітям отримати знання та розвивати інтелектуальні здібності, вміння, навички, схильності, почуття та емоції. Вона складається з різноманітних прийомів та технологій, освітніх засобів та форм організації діяльності, на основі яких, вчитель складає план роботи зі здобувачами середньої освіти, для того, щоб навчання було ефективне. Вчитель враховує низку факторів, які обумовлюють належне проведення навчання, оцінювання школярів. Вчителю важливо передбачати залучення учнів як активних суб'єктів до досягнення певної мети, що сприяє формуванню самопізнання особистості. Обираючи технологію навчання, вчитель має намір досягти чітко визначених цілей. На уроках англійської мови в профільній школі, учителю необхідно дотримуватися різноманітних форм і методів подання інформації, форм діяльності учнів, а також, їх постійно змінювати.

Отже, в сучасній дидактиці основними відмінностями форм і методів активного навчання від традиційного вважаються, як-от:

- активізація пізнавальної діяльності учнів;
- тривалий час щодо залучення учнів до активної діяльності;
- самостійний (індивідуальний чи груповий) пошук вирішення проблеми;

- створення емоційно-вольового середовища для активної діяльності;
- активізація прямих і зворотних зв'язків між системою навчання та учасниками освітнього процесу;
- зміна ролі вчителя на роль менеджера, організатора навчального процесу, консультанта;
- суб'єктно-суб'єктні відносини між учителем і учнем як безпосередньо, так і за участю навчальної групи, навчального тексту, комп'ютеру та ін.

Таким чином, традиційні методи як: опис, пояснення, лекція мають перевагу у презентації змісту матеріалу для певного класу. У процесі використання інтерактивних технологій, роль вчителя буде урізноманітнюватися, так він стає радником, модератором, учасником разом з учнями в розв'язуванні проблеми та, навіть, членом команди. Інтерактивні технології підвищують активність здобувачів середньої освіти у навчальній діяльності, тобто від пасивних до активних учасників. Отже, інтерактивні технології впливають на виховний аспект розвитку особистості. Специфіка інтерактивно-групових методів полягає в тому, що вони сприяють взаємодії учасників, а також виявляють особистість активного навчання. В умовах виконання певних завдань, групова діяльність стимулює учасників освітнього процесу та веде до змагання. Для вирішення складних завдань, отримання правильного рішення, інтерактивні технології навчання сприяють як різноманітні припущення, думки. Взаємодія стимулює зусилля та продуктивність особистості і є важливою для саморозкриття здібностей та самооцінки. У груповій роботі виховується відчуття довіри, безпеки та взаємної підготовки учасників, що призводить до зникнення страхів та відчуття мужності, й таким чином, впливає на емоційну блокацію творчості.

Освітній процес з використанням інтерактивних технологій навчання в профільній школі базується на такі дидактичні принципи навчання:

- активності учасників освітнього процесу, тобто в ході навчання, учні постійно залучаються до різних дій, а саме: виконання усних і

письмових вправ, обговорення і участь у рольових ситуаціях, спостереження за поведінкою учасників рольових ігор.

- дослідницький принцип полягає в тому, що на уроках створюються такі ситуації, коли учням необхідно самостійно знайти рішення проблеми, сформулювати деякі закономірності процесу спілкування, взаємодії.
- партнерського (суб'єкт-суб'єктного) спілкування: передбачає визнання цінності особистості іншої людини, його думки, а також прийняття рішення з максимально можливим урахуванням інтересів учасників спілкування, спільної діяльності учителя з учнями.
- проблемного змісту навчання і процесу його розгортання в діалогічному спілкуванні.
- колективного характеру навчального процесу [36].

Застосування прийомів та технологій інтерактивного навчання призводить до перебудови освітнього процесу з урахування самостійності учнів, інтенсифікації освітнього процесу, а також, створюються умови, що сприяють саморозвитку учнів і підвищенню ефективності навчання.

Однією з обов'язкових умов організації інтерактивного навчання на уроках англійської мови в профільній школі є включення зовнішньої і внутрішньої мотивації діяльності учнів, а також взаїмотивації учасників освітнього процесу. Також для підвищення ефективності роботи на уроці учителю, насамперед, необхідно спиратися на власний досвід учнів, включення в роботу на уроці яскравих прикладів, фактів, образів та використовувати демократичний стиль навчання.

Таким чином, основні дидактичні характеристики формування інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи відбувається за реалізацією ключової мети навчання, а саме безпосередньої взаємодії вчителя з учнями, учня з учнем на уроках англійської мови, а також використання вчителем різноманітних прийомів та технологій навчання, освітніх засобів та форм організації діяльності для підвищення ефективності

засвоєння навчального матеріалу й пробудження в учнів інтересу до навчання, формування власної думки та їх активна робота в команді.

1.2. Психолого-лінгвістичні характеристики формування інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи

Створення комплексу вправ для формування інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи потребує врахування певних психологічних характеристик. Вчителю, насамперед, необхідно створювати і використовувати такі умови навчання, щоб учні прагнули отримати нові результати роботи і в подальшому успішно застосували їх у практичній діяльності.

Сучасна навчальна література, різні посібники для вчителів дозволяють при якісній підготовці побудувати урок так, щоб розвивати в учнів мислення, пам'ять, увагу та інші види пізнавальної діяльності.

У профільній школі у школярів переважає наочно-образне мислення. Протягом цього віку у дітей формуються такі мислинневі операції, як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування. Л. Виготський підкреслює, що у дітей в цьому віці відбувається інтенсивний розвиток інтелекту. Перед тим як навчати школярів викладати власні думки в писемній формі, треба практикувати вміння висловлюватися в усній формі. Діти повинні вміти логічно й правильно будувати висловлювання, мати відповідну базу (лексичну, граматичну, фонетичну, тощо), що дасть їм можливість висловити думку відповідно до певної теми [52, с. 30].

Не менш важливим в цьому віці є стимулювання учнів до діяльності. Продуктивний урок повинен формувати певні знання, а й вміння використовувати їх в різних ситуаціях, самостійно здобувати знання, формувати досвід вирішення певних проблем. Тому стоїть питання про цілеспрямовану роботу з розвитку в учнів - інтелектуальних, фізичних, емоційно-вольових, пізнавальних умінь. Найкращі результати при вирішенні

зазначеної проблеми можна отримати тільки при активності учнів у освітньому процесі. Педагогу потрібно побудувати навчання так, щоб процес пізнання став більш цікавим, значущим, як для педагога, так і для учня. Тому, інтерактивне навчання засноване не тільки на взаємодію між учасниками освітнього процесу, а й на взаєморозумінні [24, с. 5].

Інтерактивні методи навчання дуже продуктивні, оскільки вони сприяють високому ступеню мотивації, максимальної індивідуальності викладання, впливають на творчість, самореалізацію учнів. Засвоєння матеріалу, стають ефективними тому, що учні здобувають знання самостійно, свідомо. Саме інтерактивні методи дозволяють учням відчувати власні здібності та вміння. У дітей підвищується самооцінка і впевненість. Дуже важливо відмітити, що під час інтерактивного навчання, педагог виховує взаємоповагу, толерантність. На сьогоднішній день, в суспільстві цінуються такі якості, як комунікабельність, вміння спілкуватися з людьми, домовлятися, знаходити шляхи вирішення певних питань, працювати в команді. Участь в діалозі вимагає вміння не тільки слухати, а й чути, не тільки говорити, а й бути зрозумілим. Під час проведення уроків, педагог розвиває такі риси характеру учня як уміння слухати іншу точку зору, вміння співпрацювати, вступати в партнерське спілкування, проявляти толерантність, такт, доброзичливість.

Інтерактивне навчання в профільній школі дає можливість школярам формувати характер, розвивати світогляд, критичне й логічне мислення, зв'язне мовлення; виявляти і реалізувати індивідуальні можливості, формувати позитивну мотивацію до вивчення англійської мови та усвідомлювати значущість цього предмету в практичній діяльності. Використання технології критичного мислення на уроках англійської мови дозволяє значно збільшити час мовної практики на уроці для кожного учня, домогтися засвоювати матеріал всіма учасниками групи, вирішувати різноманітні виховні та розвиваючі завдання. Учитель стає організатором самостійної навчально-пізнавальної, комунікативної, творчої діяльності

учнів, у нього з'являються можливості для вдосконалення процесу навчання, розвитку комунікативної компетенції учнів, цілісного розвитку їх особистості. Технологія розвитку критичного мислення дає можливість визначати і ставити особистісні цілі, підтримувати активність на уроці, викликати продуктивну дискусію, а також сприяє тому, щоб учні самостійно могли формулювати і ставити питання та висловлювали власну думку, підтримує мотивацію до читання, виховує шановливе ставлення до чужої думки [35, с. 156].

Таким чином, інтерактивність під час навчання англійської мови дозволяє зробити урок незвичайним, більш насиченим і цікавим, якісно засвоювати навчальний матеріал і впливати на мотивацію дітей.

При навчанні англійської мови в профільній школі, педагогу варто звертати увагу на певні психологічні характеристики школярів, для того, щоб оптимізувати освітній процес та підвищити мотивацію школярів щодо опанування англомовним мовленням.

Однією з найголовніших цілей навчання англійської мови є формування у школярів комунікативної компетенції. А. Бердичівський вказував на те, що лінгвістична компетенція є важливим компонентом комунікативної компетенції, тобто це основа оволодіння комунікативною компетенцією [32, с. 324].

Так, вивченням лінгвістичної компетенції займалися багато вчених. С. Муаран, французький дослідник, під лінгвістичною компетенцією розуміє знання фонетичних, лексичних, граматичних і текстуальних моделей мовної системи. Тобто, учень в процесі навчання засвоює одиниці фонетики, лексики, граматики та інші розділи англійської мови і в подальшому використовує сформовані навички в умовах реального спілкування [32, с. 325].

Лінгвістична компетенція в процесі навчання англійської мови в профільній школі включає оволодіння знаннями і відповідними вміннями й навичками. Профільна школа вимагає підвищеної уваги до вивчення

граматики англійської мови. Специфіка навчання англійської граматики в старшій школі показує, що для успішного вирішення цього завдання необхідно повторити у старшокласників знання, розширити і доповнити граматичний аспект мови і, звичайно, закріпити мовні навички в комунікативній діяльності. Використання комунікативного методу навчання потребує значної уваги вчителя щодо вивчення граматики. Це означає, що комунікативна технологія дає можливість використовувати граматичний матеріал у всіх видах мовленнєвої діяльності, зокрема: читанні, письмі, аудіюванні та говорінні [34]. (Див. Таблицю 1.2)

Таблиця 1.2

Основні цілі розвитку видів мовленнєвої діяльності учнів

Говоріння	Письмо	Читання	Аудіювання
вміння грамотно передавати інформацію, за допомогою усного мовлення;	вміння фіксувати висловлювання, за допомогою писемного мовлення;	вміння читати автентичні тексти;	розуміти мову, в ситуаціях реальної комунікації.

Вивчення цілей щодо розвитку видів мовленнєвої діяльності, дає нам можливість виділити основні з них, як от:

- в говорінні – вміння грамотно передавати інформацію, за допомогою усного мовлення;
- в письмі – вміння фіксувати висловлювання, за допомогою писемного мовлення;
- в читанні – вміння читати автентичні тексти;
- в аудіюванні – розуміти мову, в ситуаціях реальної комунікації.

Так, у десятому класі школярі починають інтенсивно тренувати вміння будувати розгорнуту письмову відповідь з елементами логічного міркування. Тому, вчителю необхідно приділити значну увагу засобам логічного зв'язку між реченнями, оскільки вони дозволяють точно передавати зв'язок між фразами, висловлюватися послідовно, додавати інформацію, протиставляти певні погляди і таке ін.

На думку А. Старкова, для формування механізму сприйняття і породження висловлювань необхідно, щоб учні:

- а) оволоділи структурно-граматичним оформленням мови;
- б) накопичили лексичні одиниці, що є підстановчими елементами для граматичних структур, опанували фразовими дієсловами, стійкими сполученнями та ідіоматичними виразами.
- в) оволоділи звуковими і інтонаційними моделями, тобто оволоділи англійською вимовою [32, с. 322].

Отже, процес породження висловлювання можна представити в декілька етапів:

1 етап - виникнення мотиву щось сказати, виникнення задуму висловлювання, внутрішнє програмування (внутрішнє слово - сенс);

2 етап - відбір лексичних одиниць, граматичних форм;

3 етап - зовнішня мова, слово.

Таким чином, на першому етапі роботи відбувається ознайомлення з темою заняття, введення нової лексики. В ході даного етапу, вчитель представляє школярам різні аудіовізуальні вправи, які дозволяють їм сформувавши графічний образ слова.

На другому етапі відбувається відпрацювання вимови і закріплення вивченого матеріалу. Наприклад, детальне опрацювання вивченої лексики, шляхом висловлювання учнями власної думки, з використанням слів і виразів з аудіо або відео [61, с. 5].

Щодо третього етапу, то він передбачає контроль розуміння інформації. На даному етапі роботи учням пропонуються завдання, які допоможуть перевірити ступінь оволодіння новим матеріалом.

Отже, сучасні інтерактивні технології навчання у профільній школі дозволяють учням в повній мірі опанувати вміннями говоріння, читання і розуміння англійської мови не тільки на рівні навчальної програми. Але, незважаючи на всю ефективність цих технологій в процесі формування лінгвістичної компетенції, не варто вилучати й традиційні методи і прийоми

навчання. Використання одночасно традиційних і сучасних підходів дозволяє досягти високих результатів навчання, розвиває творче мислення, дозволяє охопити великий обсяг різних джерел, як вітчизняних, так і зарубіжних, і більш того зацікавити учнів у вивченні англійської мови.

Таким чином, використання інтерактивного навчання, має такі переваги: знімає нервову навантаження школярів, дає можливість змінювати форми їх діяльності, переключати увагу учнів. Крім того, інтерактивне навчання забезпечує самовизначення і самореалізацію учня як мовної особистості в процесі оволодіння і використання англійської мови. Інтерактивна творчість вчителя і учня безмежні. Будь-який урок можна провести з елементами інтерактивного навчання, вміло спрямувати його для досягнення певних навчальних цілей.

1.3. Методичні вимоги до формування інтерактивної компетенції

Проблема навчання англійської мови як засобу спілкування набуває особливої значущості в сучасній школі. На даному етапі головна мета навчання англійської мови полягає у формуванні і розвитку комунікативної компетенції тобто в здатності і готовності здійснювати англомовне міжособистісне і міжкультурне спілкування в реальному мовному середовищі.

Спілкування в процесі навчання англійської мови може бути «одностороннім» та «багатостороннім». Під одностороннім спілкуванням мається на увазі організація освітнього процесу з переважанням фронтальних форм роботи, тобто вчитель запитує, та спонукає школярів до мовленнєвої діяльності, а вони в свою чергу відповідають. Що стосується «багатостороннього» спілкування, для нього характерні такі форми роботи як: групові та колективні, в яких кожна дитина має можливість проявити себе як самостійний і повноправний учасник певної діяльності. Саме при організації «багатостороннього» спілкування на уроці англійської мови відбувається взаємодія всіх учасників освітнього процесу, створюються

можливості для розкриття особистісного потенціалу кожного школяра. Взаємні експрес-опитування та інтерв'ю в навчальній групі, обмін інформацією, пошук партнера для роботи, прийняття групових рішень, координація спільних дій, дискусія «за правилами» та інші завдання дозволяють навчити школярів практично користуватися англійською мовою [63]. (Див. Додаток В).

Основні методичні рекомендації при навчанні англійської мовної комунікації сьогодні пов'язані із застосуванням інтерактивних технологій і прийомів навчання англійської мови. Інтерактивні технології і прийоми навчання стимулюють самостійну пізнавальну діяльність учнів і, характеризуються високим рівнем їх активності, тобто, реалізується ситуація успіху, коли школярі самостійно складають алгоритм їх пізнавальної діяльності. Основне завдання педагога полягає у виборі прийомів і технологій стимулювання активної пізнавальної діяльності учнів, реалізації творчого потенціалу кожного учасника освітнього процесу [11, с. 298].

У методичних рекомендаціях необхідно звертати увагу на такі ключові компетенції як от:

- як вчитель готується до проведення уроку з формування інтерактивної компетенції, а саме: вивчення певного матеріалу, отримання спеціальних навичок та умінь, вивчення різних прийомів вирішення поставленого завдання і т. ін.;
- яку літературу при підготовці необхідно використовувати;
- які засоби навчання будуть доцільними на уроці;
- яким чином буде проводитися урок (хід проведення заняття, сценарій, питання для обговорення тощо);
- які додаткові засоби будуть використовуватися на уроці;
- яку роль буде кожний учень виконувати на уроці [21, с. 34].

На уроці з англійської мови в профільній школі (Див. таблицю 1.3) з формування інтерактивної компетенції учнів вчителю необхідно виконувати таку роботу, як-от:

- сприяти особистісному розвитку школярів й вільно обмінюватися думками на уроці англійської мови;
- забезпечити дружню атмосферу для учнів і проявляти позитивну і стимулюючу реакцію;
- виділяти освітні, а не змагальні особистісні якості у школярів;
- вибудовувати з дітьми такі стосунки, що ґрунтуються на взаємній довірі;
- заздалегідь готувати завдання для дискусії й обговорення певних проблем сьогодення;
- впливати на мотивацію учнів для обговорення певної проблеми;
- забезпечити широке залучення в розмову якомога більшої кількості школярів, а краще - всіх;
- не залишати без уваги жодного судження, але не давати відразу ж правильну відповідь; слід звертати увагу учнів, на висловлювання власної критичної оцінки;
- допомогти всім учасникам долучатися до узгодженої думки, тобто уважно вислуховувати різні пояснення, для прийняття власного рішення;
- вчитися приймати рішення спільно з учасниками групи. При цьому слід робити наголос на важливості різноманітних позицій і підходів;
- виховувати почуття задоволення в учасників групи, тобто висловлювати подяку всім учням за активну роботу, виділяти тих, хто допоміг у вирішенні зазначеної проблеми [63].

На уроках англійської мови учні профільної школи набувають життєтворчих компетенцій під час участі у творчих дискусіях, вчать захищати і відстоювати свої погляди, переконання, позиції. Під час уроків вчитель використовує дидактичні вправи щодо розв'язання певних ситуацій і завдань із використанням прийомів інтерактивного навчання: ігрового проектування, «мозкового штурму», інсценування, «лабіринту дій», круглого

столу, сократичної бесіди, методу проблемного викладу, семінару-дискусії, «Кола Венна», динамічних пар, самопрезентацій, методу дискусії тощо [3, с. 24].

Таблиця 1.3

**Основні види діяльності вчителя щодо формування
інтерактивної компетенції учнів**

Показник діяльності	Характеристика показника
Сприяти	особистісному розвитку школярів й вільно обмінюватися думками на уроці англійської мови;
Забезпечити	дружню атмосферу для учнів і проявляти позитивну і стимулюючу реакцію;
Виділяти	освітні, а не змагальні особистісні якості у школярів;
Вибудовувати	Стосунки з дітьми, що ґрунтуються на взаємній довірі;
Готувати	завдання для дискусії й обговорення певних проблем сьогодення;
Впливати	на мотивацію учнів для обговорення певної проблеми;
Забезпечити	широке залучення в розмову якомога більшої кількості школярів, а краще - всіх;
Виховувати	почуття задоволення в учасників групи, тобто висловлювати подяку всім учням за активну роботу, виділяти тих, хто допоміг у вирішенні зазначеної проблеми;
Вчитися	приймати рішення спільно з учасниками групи. При цьому слід робити наголос на важливості різноманітних позицій і підходів;
Допомогти	всім учасникам долучатися до узгодженої думки, тобто уважно вислуховувати різні пояснення, для прийняття власного рішення;
Не залишати	без уваги жодного судження, але не давати відразу ж правильну відповідь; слід звертати увагу учнів, на висловлювання власної критичної оцінки.

При організації дискусії в освітньому процесі зазвичай ставляться відразу кілька навчальних цілей, як пізнавальні, так і комунікативні. При цьому цілі дискусії, повинні бути тісно пов'язані з її темою. Під час дискусії школярі можуть доповнювати один одного, або протистояти один одному. У першому випадку проявляються риси діалогу, а в другому - дискусія набуває характеру суперечки. Як правило, під час дискусії присутні обидва елементи, тому неправильно зводити поняття дискусії тільки до обміну думками. І обмін думками і взаємодоповнюючий діалог впливають на формування

комунікативної компетенції, тому що відбувається зіставлення різних думок з одного питання.

Для того щоб організувати дискусію і обмін інформацією вчитель ретельно готується до такої роботи. Для цього організатор повинен заздалегідь підготувати питання, стежити за тим, щоб об'єктом критики були думка, а не учасник, який висловив її, порівнювати різні точки зору, залучати учнів до колективного аналізу і обговорення, та пам'ятати слова

К. Ушинського про те, що в основі пізнання завжди лежить порівняння.

У проведенні дискусії використовуються різні організаційні прийоми.

Так, прийом «питання - відповідь» - це різновид співбесіди; відмінність полягає в тому, що застосовується певна форма щодо формулювання питань для співбесіди з учасниками дискусії - діалогу.

Прийом «обговорення напівголосно». Зазначений прийом передбачає проведення закритої дискусії в мікрогрупах, після чого проводиться загальна дискусія, в ході якої про результати виконаної роботи мікрогрупі доповідає один з учнів і ця думка обговорюється з усіма учасниками групи.

Прийом «клініки». При використанні «прийому клініки» кожен з учасників розробляє власний варіант вирішення, попередньо представивши на відкрите обговорення свій «діагноз» поставленої проблемної ситуації, потім це рішення оцінюється як керівником, так і спеціально організованою для цієї мети групою експертів за бальною шкалою або заздалегідь прийнятої системі «приймається – НЕ приймається» [21, с. 33].

Прийом «лабіринт» - вид дискусії що має назву прийому послідовного обговорення, він виконується покроково, тобто кожний крок виконує інший учасник. Прийом естафети - кожен учасник закінчує виступ й може передати слово тому, хто вважає це за потрібне.

Ефективність проведення дискусії залежить від наступних факторів, як от:

- підготовка (проінформованість і компетентність) учасників з запропонованої проблеми;

- семантична одноманітність (тобто всі терміни, поняття, дефініції, і т. ін. повинні бути зрозумілі всім учасниками освітнього процесу);
- коректність поведінки школярів;
- вміння вчителя ефективно проводити дискусію [63].

Отже, в дискусії варто використовувати прості запитання, так як вони не несуть в собі двозначності, на такі питання легко дати точну відповідь. Один із видів прийому «круглий стіл» – дебати. В основі цього прийому закладено вільне висловлювання, обмін думками з певних тем. Завдання в учасників дебатів полягає в тому, що вони наводять приклади фактів, аргументують, логічно доводять, пояснюють й пропонують певну інформацію. Основною особливістю дебатів є те, що така форма «круглого столу» присвячена формулюванню однозначної відповіді на певне запитання – «так» чи «ні». Причому одна група (ті, хто стверджує) є прихильниками позитивної відповіді, а інша група (ті, хто заперечують) є прихильниками негативної відповіді. Так в групі ще можуть утворюватися 2 підгрупи, одна підгрупа підбирає аргументи, а інша - розробляє контраргументи. Сутність гри полягає в тому, щоб переконати нейтральну третю сторону суддів, в тому, що аргументи однієї групи кращі (є переконливішими), ніж аргументи опонентів.

Таким чином, технологія «дебати» формує:

- вміння формувати і відстоювати власну позицію;
- відпрацьовує ораторську майстерність і вміння вести діалог;
- виховує командний дух та лідерські якості в особистості.

При підборі тем дебатів необхідно враховувати вимоги, згідно яким, вибрана тема має бути такою як-от:

- викликати інтерес з позначеної проблеми;
- бути збалансованою і давати однакові можливості командам в поданні якісних аргументів;
- бути чітко сформульованою;
- стимулювати школярів до дослідницької діяльності.

Таким чином, використання інтерактивних прийомів під час навчання англійської мови сприяє формуванню в учнів таких компетенцій як- от: здатність вивчати контекст нової інформації та пропонувати її тлумачення, розвивати в школярів дослідницькі здібності, здатність сприймати різноманітність інформації та відмінності, здатність до ініціативи та прагнення до успіху. У будь-якому виді навчальних занять вчителі повинні застосовувати кілька прийомів навчання в різних комбінаціях. Застосування певних інтерактивних прийомів навчання залежить від завдання та умов кожного типу уроку.

Формування загальних компетенцій школярів повинно займати чільне місце в освітньому процесі. Потреба запровадження компетентнісного підходу в сучасній профільній освіті підсилює актуальність подальших теоретичних розробок проблеми компетентностей, осмислення їх структури, змісту, ролі в навчанні та вихованні завдяки використанню інтерактивних форм навчання.

Метою інтерактивних прийомів роботи на уроках АМ є формування в учителів умінь нетрадиційно, захоплююче, нестандартно розпочинати та проводити кожний урок, створювати атмосферу взаємної довіри і щирості між суб'єктами освітнього процесу.

За умови ефективного провадження інтерактивних прийомів навчання дозволяють учителю залучити до роботи всіх учнів класу, сприяють формуванню соціально важливих умінь і навичок роботи в колективі, взаємодії, дискусії, обговорення. При застосуванні інтерактивних прийомів навчання поглиблюється мотивація учнів.

Як показує досвід роботи вчителів, методистів в процесі системного використання інтерактивних прийомів і форм роботи у профільній школі, протягом декількох років з'ясовано наступне:

- здобувачі середньої освіти набувають умінь щодо додержування культури дискусії;

- розвинули вміння приймати спільні рішення, адекватно оцінювати власні знання і можливості;
- вдосконалили вміння спілкуватися, доповідати;
- в деяких випадках змінився рівень їх володіння мисленнєвими операціями – аналізом, синтезом, узагальненням, абстрагуванням [57, с. 450].

Висновки до Розділу 1

В першому розділі під назвою «Теоретичні основи формування англomовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи» ми розглянули такі основні питання, як-от:

- проаналізували дидактичні характеристики формування інтерактивної компетенції учнів;
- з'ясували психолого-лінгвістичні характеристики формування інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи;
- визначили методичні вимоги до формування інтерактивної компетенції.

Отже, інтерактивні технології навчання впливають на виховний аспект розвитку особистості. Специфіка інтерактивно-групових технологій полягає в тому, що вони сприяють взаємодії учасників, а також виявляють особистості активного навчання. В умовах виконання певних простих завдань, групова діяльність стимулює учасників освітнього процесу та веде до змагання.

Таким чином, основні дидактичні характеристики формування інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи спираються на ключову мету навчання, а саме безпосередню взаємодію вчителя з учнями, учня з учнем на уроках англійської мови, а також використання вчителем різноманітних прийомів та технологій навчання, освітніх засобів та форм організації діяльності для підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу й пробудження в учнів інтересу до навчання, формування власної думки та їх активна робота в команді.

Інтерактивні технології навчання дуже продуктивні, оскільки вони сприяють високому ступеню мотивації, максимальної індивідуальності навчання, впливають на творчість, самореалізацію учнів. Засвоєння матеріалу, стає ефективнішим тому, що учні здобувають знання самостійно, свідомо. Інтерактивне навчання в профільній школі дає можливість

школярам формувати характер, розвивати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення; формувати критичне мислення; виявляти і реалізувати індивідуальні можливості, формувати позитивну мотивацію до вивчення англійської мови та усвідомлювати значущість цього предмету в практичній діяльності. Тож, інтерактивність під час навчання англійської мови дозволяє зробити урок незвичайним, більш насиченим і цікавим, якісно засвоювати навчальний матеріал і впливати на мотивацію учнів.

Таким чином, використання інтерактивного навчання, має багато переваг, а саме: знімає нервову навантаження школярів, дає можливість змінювати форми їх діяльності, переключати увагу учнів. Крім того, інтерактивне навчання забезпечує самовизначення і самореалізацію учня як особистості в процесі оволодіння англійської мови. Інтерактивна творчість вчителя і учня безмежні. Будь-який урок можна провести з елементами інтерактивного навчання, вміло спрямувати його для досягнення певних навчальних цілей. На уроках англійської мови здобувачі середньої освіти профільної школи набувають життєтворчих компетенцій під час участі у творчих дискусіях, вчать захищати і відстоювати свої погляди, переконання, позиції.

Таким чином, застосування інтерактивних прийомів під час навчання англійської мови сприяє формуванню у здобувачів середньої освіти таких компетенцій як-от: здатність вивчати контекст нової інформації та пропонувати її тлумачення, розвивати в школярів дослідницькі здібності, здатність сприймати різноманітність інформації та відмінності, здатність до ініціативи та прагнення до успіху. За умови ефективного провадження інтерактивних прийомів, таке навчання дозволяє вчителю залучити до роботи всіх учнів класу, сприяти виробленню соціально важливих умінь і навичок роботи в колективі, взаємодії, дискусії, обговорення. При використанні інтерактивних прийомів навчання поглиблюється мотивація в учнів.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

2.1. Сучасні підходи та технології формування англомовної інтерактивної компетенції

У культурі англомовних країн можна виділити основні ціннісні позиції, що займають головне місце в житті кожної людини. До них відноситься: особистий успіх і кар'єра; активність і наполеглива праця; ефективність і корисність набутих навичок й умінь; речі як ознака благополуччя; підприємливість і активність; прагматизм і обачність; патріотизм і гордість; дотримання правил невтручання в чуже життя; турбота про фізичну форму особистості; повага до науки. Національні ціннісні орієнтири демонструють не лише характер, психологію і менталітет нації, а й мають яскраво виражені комунікативні цінності і лінгвокультурологічну спрямованість.

Основними комунікативними цінностями є: перебування на відстані (privacy), ввічливість (politeness), емоційна стриманість (restraint) і позитивність – позитивний погляд на світ і на оточуючих (positivity). Ці особливості комунікативної поведінки втілюють головні цінності представників англомовної культури (британської, американської, канадської, австралійської та новозеландської), що отримує багатогранне позначення в варіантах англійської мови [38, с. 38].

Комунікативні цінності є джерелом багатої лінгвокультурної інформації. Їх знання необхідно для адекватної інтерпретації комунікативної поведінки й сприяє запобіганню комунікативних невдач в міжкультурному діалозі. Знання етностереотипів націй кардинально підвищує ефективність міжкультурної комунікації, дозволяє будувати припущення про причини і можливі наслідки власних та інших вчинків, коригувати поведінку, розуміти ситуацію і діяти відповідно до особливостей національного характеру англомовних комунікантів [29, с. 53]. При вивченні школярами основ мови,

моделей ділового спілкування, аналізу певної ситуації, форм міжкультурної комунікації та національних етнокультурних особливостей вкрай важливо формувати систему практичних знань і деяких видів етностереотипів і реальних ціннісних орієнтирів [59, с. 187].

При вихованні у школярів ціннісного ставлення до життя, суспільства, світу в системі безперервної освіти можна використовувати різні типи технологій навчання, а саме:

– технологія «контекстного навчання»: школяр отримує осмислені знання. Для того щоб знання стало таким, в процесі навчання школяр повинен зробити подвійний перехід: від знака (інформації) – до думки, а від думки – до дії, вчинку. Щоб отримати статус знання, усвідомленого відображення дійсності, інформація приміряється до певної дії, засвоюється в контексті за принципом: «працюю, навчаючись, і вчуся в діяльності»;

– технологія «проблемного навчання»: заснована на конструюванні творчих навчальних завдань, що стимулюють пізнавальний процес і підвищують загальну активність школярів. Ця технологія формує пізнавальну спрямованість особистості, сприяє формуванню психологічної настанови на подолання деяких пізнавальних труднощів. В процесі проблемного навчання у школярів формується теоретичний стиль мислення;

– навчання подається школярам як мікропроблеми, а знання накопичуються в результаті їх дослідницької і творчої діяльності в процесі прийняття певних рішень [47, с. 230].

Новим вектором в методиці навчання іноземних мов є підхід, що активізує продуктивну діяльність учнів.

Ключові позиції набувають проектування і реалізація продуктивного навчально-мовленнєвого середовища, а також використовуються ефективні лінгводидактичні технології. Вони дозволять забезпечити системну організацію продуктивного навчально-виховного процесу інноваційного характеру, що відповідає стандартам якості вищої освіти. Дана педагогічна концепція дозволяє забезпечити зміну взаємних позицій учителів і школярів;

використовувати гнучку високоефективну систему оцінювання; розширити структурування змісту навчання; якісно відбирати адекватні технології і прийоми оволодіння англійською мовою, а також засоби і форми навчання; забезпечити індивідуалізацію навчання; створити найбільш сприятливі умови для розвитку особистості школяра за допомогою варіативності і гнучкості змісту навчання, адаптувати лінгводидактичну систему до індивідуальних потреб того, хто навчається і рівню його базової мовної підготовки [29, с.44].

Іntenсивно розвивається напрямок в методиці навчання іноземних мов – це використання інформаційно-комунікаційних технологій, які мають високий лінгводидактичний потенціал і характеризуються поліфункціональністю. Інтерактивні технології навчання не тільки дозволяють проявитися здібностям кожного школяра, а й активно сприяють їх формуванню і вдосконаленню.

Комунікативні вміння і навички роботи в групі багато в чому забезпечують психолого-педагогічну компетентність особистості і досягнення нею життєвого успіху. Зокрема, вони дають можливість створити ситуацію, в якій би школярі самостійно відкривали і конструювали певні технології навчання. Цінність такого сформованого вміння в процесі формування англомовної компетенції і в соціальній практиці не викликає сумніву. Звичайні форми навчальної роботи мають дещо обмежені можливості щодо активізації позиції вчителя, оскільки він завжди навчається [22, с.22]. Нетрадиційні ж форми навчання в одному випадку ставлять його в позицію режисера, в іншому випадку – в позицію вчителя, іноді в позицію консультанта, тощо. Чим різноманітніше виконуються школярем ролі і займана ним позиція, тим різноманітніше розвивається особистість, його розумова діяльність набуває системного характеру, формується творчий, зацікавлений підхід до діяльності, формується гнучкість мислення і дій [20, с. 10].

Ефективність використання в освітньому процесі інтерактивних технологій навчання полягає, перш за все, в умінні їх використовування.

Вибір технологій обумовлювався цілями підготовки, змістом навчального матеріалу, професійною мотивацією, необхідністю формування комунікативних навичок і умінь, потрібних в практичній діяльності [46, с. 220]. Таким вимогам відповідають активні методи навчання, які базуються на психолого-педагогічну складову: читання проблемних лекцій і доповідей з активною участю самих школярів, проведення ділових ігор, тестів, анкет, індивідуальних бесід та тренінгів, організація роботи учнів парами і в командах.

Інтерактивні технології навчання стають ефективними при проведенні практичних та контрольних занять. Серед них, перш за все, можна виділити «технологія обговорення в малих групах». Використання інтерактивних технологій навчання при формуванні англомовної компетенції дозволяє залучити інтерес, як до предмету, так і до реальних процесів: сформувавши потребу до заняття активної життєвої позиції; адаптуватися до складних умов [14, с. 80].

Рішення нових завдань педагогічної діяльності пов'язано зі створенням і використанням найбільш ефективних інтерактивних технологій і форм навчання, які мають в основі психолого-педагогічну складову.

Модернізація системи навчання англійської мови в рамках особистісно-діяльнісного підходу вимагає пошук інноваційних технологій навчання, які б відповідали принципам гуманізації та демократизації освіти, посилювали інтерес до пізнання, підвищували мотивацію і активність школярів щодо оволодіння англомовної комунікативної компетенції, тобто здатністю до міжкультурного англомовного спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (А. Акмаль, В. Волкова, О. Коваленко, С. Крамаренко, Р. Льюїса, та ін.), в яких розглядалися аспекти цієї проблеми; позначено невирішені раніше частини загальної проблеми [1, с. 114]. Визначаємо інтерактивні технології навчання іноземним мовам як цілісну і інтегративну систему, яка передбачає відповідно цілям і змісту навчання комплексне застосування відібраних за принципами доцільності

впровадження та доповнення інтерактивних прийомів, засобів і форм навчання англійської мови з метою досягнення заздалегідь спланованого навчального результату. На наш погляд, важливою складовою інтерактивних технологій навчання англійської мови є засоби навчання, що забезпечують особистісне, інтелектуальне, емоційно-вольової, а також якісне мовне, мовленнєве та соціокультурний розвиток школярів в процесі досягнення цілей, які зазначаються в нормативних документах з навчального предмета "Англійська мова" в закладах загальної середньої освіти. Варто зазначити, що існує ряд класифікацій навчальних засобів навчання іноземних мов, за якими вони діляться на: основні, допоміжні і додаткові, для вчителя і для школяра, технічні та нетехнічні [48, с. 2], традиційні, сучасні та перспективні, "паперові" і електронні [22, с. 25].

Проблема використання інтерактивної дошки під час навчання є новою і активно дискутується в фахових виданнях. Так, описується компонентний склад, призначення, інструменти інтерактивного навчального комплексу [51, с. 29]; зроблена спроба обґрунтувати особливості застосування інтерактивної технології в навчальному процесі; приділено увагу прикладному програмному забезпеченню для розробки дидактичних матеріалів з навчальних предметів шкільного курсу [25, с. 7]; визначені можливості використання електронної інтерактивної дошки в освітньому процесі [1, с. 115]. Однак майже відсутні, або зустрічаються лише поодинокі роботи, присвячені формуванню англомовної комунікативної компетенції з використанням інтерактивної дошки на уроках англійської мови.

Аналіз наукової літератури (В. Ощепкова, Л. Пироженко, О. Пометун, В. Редько, Г. Рудик та ін..) свідчить, що інтерактивній дошці властива ціла низка характеристик як загальних для всіх електронних засобів навчання, так і властивих тільки програмно-технологічного комплексу "Інтерактивна дошка" [48, с. 5].

Підтримуючи думку А. Акмалдє та Р. Садикової, визнаємо, що серед загальних характеристик електронних засобів навчання (ЕЗН), які властиві й

інтерактивній дошці, можна виділити: інтерактивність, мультимедійність, адаптивність, нелінійність подання інформації, індивідуальність дизайну, необхідність спеціальної підготовки користувача для роботи з програмою [1, с. 115]. (Див. Схему 2.1).

З огляду на зазначені характеристики інтерактивної дошки, проаналізуємо питання використання інтерактивного мультимедійного навчального комплексу в нейрофізіологічному і когнітивному аспектах.

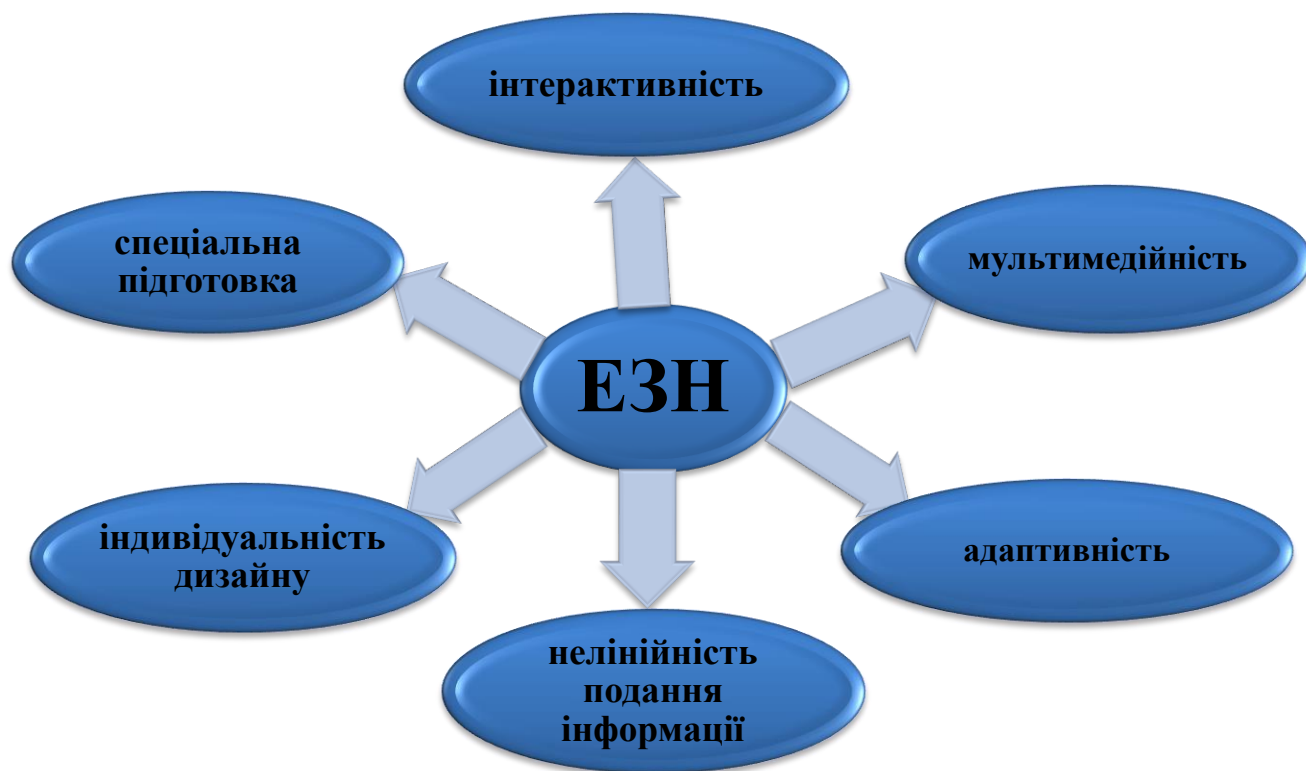
Інтерактивна дошка на відміну від комп'ютера пропонує більш збалансований спосіб презентації, як-от:

- 1) збільшує кут зору і амплітуду руху очей;
- 2) якісно, багаторівнево візуалізує навчальних об'єктів;
- 3) тактильно управляє інформаційними об'єктами в полі дошки [59, с. 187].

Вивчення загальних принципів застосування інтерактивної дошки, що характеризуються Г. Рудик [53, с. 55], дає можливість виділити такі дидактичні принципи використання інтерактивного комплексу в процесі навчання школярів англійської мови, а саме:

- мотиваційного забезпечення освітнього процесу засобами інтерактивної дошки;
- зворотного зв'язку (управління і контроль навчальної діяльності школярів);
- природосообразності (врахування вікових та індивідуальних особливостей суб'єктів навчання); принцип багаторівневої візуалізації;
- активності (спонукання школярів до зустрічної самообілізації, самовияву і рефлексивних імпульсів);
- мультимедійності (навчання стає ефективніше на основі графічних і вербальних стимулів, а також їх поєднання);
- просторової і тимчасової близькості (просторова й тимчасова близькість вербальних і графічних матеріалів);

Загальні характеристики ЕЗН

– відповідності (виключення зайвих слів, зображень, звуків з навчального матеріалу);

– модальності (поєднання матеріалів в різних модальностях; забезпечення високого рівня інтерактивності за рахунок довільного управління користувачем навчальними матеріалами на полі дошки) [59, с. 188].

До зазначених принципів слід додати принципи інтерактивності (взаємодія "інтерактивна дошка – школяр", "інтерактивна дошка – учитель – школяр" в освітньому процесі); принцип мультисенсорики (використання комплексу засобів для сприйняття і обробки інформації багатьма органами почуттів).

Таким чином, можна констатувати, що сучасні підходи та технології відіграють значну роль в процесі формування англомовної комунікативної компетенції, підвищують ефективність освітнього процесу, задіюють додаткові (крім аудітивного і візуального) канали сприйняття – кінестетичний, забезпечує оптимальний темп заняття і збереження часу на обговорення, впливає на управління всіма функціями комп'ютера та програмним забезпеченням не тільки електронним або механічного маркера, а простим дотиком руки або указкою, надаючи можливість учасникам освітнього процесу взаємодіяти в діалоговому режимі, сприяє посиленню мотивації навчання і пізнавальної активності школярів, постійно підтримує вчителів в стані творчого пошуку методичних новацій засобами сучасних підходів й технологій.

Отже, до основних сучасних підходів, щодо формування англомовної інтерактивної компетенції відносимо комунікативні цінності, різні типи технологій навчання, проектування англомовного середовища, використання інтерактивної дошки, залучення найбільш ефективних інтерактивних технологій навчання, які базуються на психолого-педагогічній складовій, тощо. Особливості роботи з ними полягають в успішності їх задіяності. Вибір технологій обумовлювався цілями підготовки, змістом навчального матеріалу, професійною мотивацією, необхідністю формування комунікативних навичок і умінь потрібних в практичній діяльності учня.

2.2 Комплекс завдань для формування англомовної інтерактивної компетенції

Освітній стандарт визначає нові цільові орієнтири в навчанні англійської мови, що відповідають сучасному соціальному замовленню суспільства, реалізація яких передбачає інші підходи до управління освітнім процесом на всіх етапах його організації та проведення. Відповідно до заявленої мети, майбутній випускник закладу загальної середньої освіти повинен бути готовий до здійснення продуктивного спілкування з

представниками англomовної культури, зберігаючи, при цьому, власну культурну ідентичність, тобто у школярів повинна бути сформована й розвинена міжкультурна комунікативна компетенція.

Відповідно до вимог щодо результатів навчання передбачається поглиблена робота над автентичними англomовними текстами, що базується на застосування різних видів аналізу творів, вдосконалення умінь в говорінні, розвитку умінь побудови власної мовленнєвої поведінки, відповідно специфіки культури країни що вивчається, умінь адекватного розуміння лінгвокультурних фактів з опорою на ціннісні орієнтації культури, представлення власної країни в англomовному середовищі, формування уявлень про тісний зв'язок мови з такими дисциплінами як: історія, культурознавство, країнознавство, вміння здійснювати лінгвістичні спостереження за вживанням лексичних одиниць, зіставлення обсягу значень лексики в рідній та англійській мові, формування уявлень про ціннісні орієнтири, розвиток умінь писемного перекладу текстів філологічної спрямованості з англійської мови на українську з використанням різних прийомів перекладу, умінь редагувати тексти українською мовою [17].

До основних вимог що ставляться до особистісних і метапредметних зв'язків виділяють такі, як-от: формування світогляду, заснованого на діалозі культур при великому усвідомленні рідної культури, готовність і здатність до взаємодії з представниками англomовної культури і толерантне ставлення до них, подальше формування культурної ідентичності здобувачів середньої освіти, врахування позиції представника англійської культури, вибір стратегії поведінки в ситуаціях міжкультурного спілкування, тим самим нівелюючи виникнення можливих конфліктів при міжкультурному спілкуванні [56].

Аналіз умов навчання дозволив зробити висновок про те, що успішному формуванню та розвитку міжкультурної комунікативної компетенції сприятиме філологічний профіль, оскільки:

- 1) англійська мова в рамках філологічного профілю виступає як мета навчання;

2) названий профіль націлений на початкову спеціалізацію в галузі «Філологія»;

3) пізнаючи англomовну культуру, що відображена в лексичних одиницях англomовних інтерактивних технологій і способів американських авторів, учні розширюють свої знання про специфіку країни, що вивчається (США);

4) школярі вчаться інтерпретувати поетичний твір, виходячи з уявлень, прийнятих в англomовній культурі, тобто адекватно англomовної культури;

5) створення учнями писемного тексту англійською мовою в прозовій формі, що відображає цінності культури США, сприятиме розвитку вмінь писемного перекладу;

б) при здійсненні писемного перекладу учні опановують навичками роботи з різними словниками.

Навчання в старшій школі відрізняє стійкий пізнавальний інтерес, прагнення до професійної орієнтації, аналізу і синтезу, узагальненню явищ і пошуку певних закономірностей [4].

Навчальні матеріали, що формували міжкультурну комунікативну компетенцію та матеріали для засвоєння ціннісних уявлень були англomовні поетичні твори американських авторів, оскільки саме поетичні твори, розглядаються як «плоть і кров культури» й пропонують різні інтерпретації [6].

Аналіз як вітчизняних, так і зарубіжних навчально-методичних комплексів з англійської мови переконливо демонструє:

а) недостатність включення інтерактивних технологій і прийомів в зміст навчання;

б) поетичний твір не розглядається з позиції відображення в них цінностей культури, що визначають поведінку людей [4].

У науковій літературі немає єдиної думки вчених щодо поняття «міжкультурна комунікативна компетенція», але на основі аналізу наявних визначень, вважаємо за можливе розглядати міжкультурну комунікативну

компетенцію як здатність мовної особистості до здійснення продуктивного спілкування, що не втрачає, при цьому, свою культурну ідентичність, і включає такі компоненти, зокрема: психологічний, емпатійний і компонент умінь [13, с. 78].

Перший компонент представлений наступними знаннями:

а) цінностей культури (як англомовної, так і рідної),
 б) культурних універсалій,
 в) способів прояву культурних цінностей в мові та мовленні,
 г) психологічні особливості міжкультурного спілкування, що проявляються в домінуючій ролі рідної культури при сприйнятті англомовної культури, як от:

д) явища «етноцентризму»;
 е) про мову як відображення культури,
 ж) визначення культури як системи ціннісних уявлень. Емпатійний компонент передбачає сформованість емпатичного ставлення до представника англомовної культури, основу якого складає певні відмінності в культурах і передбачає вміння співпереживати англомовного співрозмовника, поважати його почуття [13, с.79].

Компонент умінь представлений зокрема:

а) уміння здійснювати мовленнєву діяльність відповідно тим уявленням, які прийняті в англомовній культурі;

б) вміння подвійного бачення однієї й тієї ж ситуації (як з точки зору представника англомовної культури, так і з точки зору української культури);

в) уміння розцінювати поведінку англомовного співрозмовника з позиції власних уявлень, пояснювати власну поведінку спираючись на уявлення з рідної культури;

г) етнографічні уміння пізнавати цінності культури за допомогою лексичних одиниць [18].

Згідно з програмою з англійської мови на базовому рівні для профільних класів старшої школи, основне призначення навчання

англійської мови полягає у формуванні в здобувачі середньої освіти англійської інтерактивної компетенції (АІК). АІК визначається як здатність і готовність особистості до комунікативної взаємодії, як система, елементами якої є вміння адекватної мовної і немовної поведінки, що спираються на знання соціальних, культурно-історичних відносин суспільства, на фоніві і лінгвістичні знання, а також на способи компенсувати недостатнє володіння англійською мовою» [37]. АІК має всі ознаки системи і може розглядатися як поняття системне [43]. (Див. Таблицю 2.1)

Під першим компонентом АІК ми розуміємо мовну компетенцію, що включає здатність здобувачів середньої освіти дізнаватися, оперувати, конструювати, володіти лексико-граматичними, фонетичними, морфологічними, синтаксичними, лінгвістичними засобами мови на основі комплексу знань, умінь і навичок. Другим компонентом АІК є мовленнєва компетенція, що передбачає здатність здобувачів середньої освіти розуміти, породжувати англійські зв'язні висловлювання відповідно до досвіду, мовним завданням, стратегій спілкування, комунікативним намірам. До складу третього компонента АІК – соціокультурна компетенція – входять здібності учнів, що дозволяють їм здійснювати спілкування з носіями мови відповідно до комунікативних функцій, особливостям соціальної і мовленнєвої поведінки носіїв мови: їх звичаїв, етикету, соціальним стереотипам, історією і культурою [56].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій є необхідним в формуванні англійської лексичної компетенції здобувачів середньої освіти будь-якого профілю.

Інформаційно-комунікаційні технології дозволяють інтегрувати навчання інформатики та англійської мови. В результаті аналізу наукової літератури (Н. Карповська, Т. Киселева, А. Шапкіна, тощо), узагальнення досвіду діяльності та особливостей підготовки здобувачів середньої освіти з англійської мови ми прийшли до висновку, що для ефективного формування АІК необхідні такі педагогічні умови [55]:

Таблиця 2.1

Освітні компоненти англомовної інтерактивної компетенції

Назва компоненту		Характеристика компонента
I	Мовна компетенція	здатність здобувачів середньої освіти дізнаватися, оперувати, конструювати, володіти лексико-граматичними, фонетичними, морфологічними, синтаксичними, лінгвістичними засобами мови на основі комплексу знань, умінь і навичок.
II	Мовленнєва компетенція	здатність здобувачів середньої освіти розуміти, породжувати англомовні зв'язні висловлювання відповідно до досвіду, мовним завданням, стратегій спілкування, комунікативним намірам
III	Соціокультурна компетенція	здібності учнів, що дозволяють їм здійснювати спілкування з носіями мови відповідно до комунікативних функцій, особливостям соціальної і мовленнєвої поведінки носіїв мови: їх звичаїв, етикету, соціальним стереотипам, історією і культурою

- організація процесу інтегрованого курсу навчання англійської мови та Інтернет - технологій на основі науково обґрунтованої структурної моделі, яка визначає цілі, завдання, принципи, зміст, форми, методи і засоби досягнення запланованого результату;

- створення комунікативно-орієнтованого середовища при навчанні англійської мови за допомогою елементів проектної методики, рольових ігор, опозиційних думок, дебатів на наукових конференціях із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій;

- організація самостійної діяльності школярів з оволодіння англійською мовою с використанням позакласних занять [60, с. 95].

Для формування АІК з використанням інтерактивних технологій важливу роль відіграють рецептивні навички ідентифікації метафори, метонімії, топонімії та прислів'я і вміння вибору відповідного прийому перекладу. Засвоєння знань, формування емпатичних ставлень до представників англомовної культури і формування умінь, що є основою АІК, використовується розроблена система вправ. Загальновідомим є розгляд

вправи як структурної одиниці організації навчального матеріалу, оскільки вправи сприяють оволодінню певною діяльністю, а саме: мовленнєвою [56].

Система вправ впроваджувалась з урахуванням таких принципів:

1. поетапне виконання вправ в роботі з англомовним електронним тестом;
2. «рухливість» в організації і відборі вправ при їх коригуванні з урахуванням аналізу помилок школярів;
3. посиленість і наступності матеріалу, тобто відповідність матеріалу реальним можливостям школяра;
4. врахування міжпредметних зв'язків;
5. проблемною спрямованістю, яка передбачає формування здатності до сприйняття нової інформації і синтезу отриманої інформації [62].

При створенні системи вправ враховувалося і те, що формування міжкультурної комунікативної компетенції здійснюється шляхом перевірки писемного перекладу поетичного твору, що дозволяє визначити алгоритм дій: учень спочатку читає поетичний твір, знайомиться з його змістом (ціннісні орієнтири), а потім пропонує власний текст українською мовою в прозовій формі, що відображає ціннісні уявлення американської культури.

Запропонована система вправ характеризується виділенням шести послідовних етапів:

- 1) робота з електронним текстом;
- 2) аудіювання;
- 3) говоріння;
- 4) розвиток монологічного мовлення;
- 5) розвиток монологічного мовлення та мислення;
- 6) розвиток діалогічного мовлення;
- 7) розуміння лексики;
- 8) розвиток навичок письма.

Проілюструємо вищезазначену систему вправ. Так, вправа спрямована на розвиток умінь читання.

Вправа 1. Робота з текстом, здійснюється вивчаюче та пошукове читання, учні відповідають на запитання за текстом. Одночасно при виконанні цієї вправи розвивається монологічне мовлення та розвивається аналітичне мислення. Спочатку школярі читають текст електронних статей (вчитель вказує учням електронні посилання на статті, які присвячені описанню ЗМІ та мас медіа, незрозумілі фрази, а слова учні шукають у словниках, обговорюють у класі, потім вчитель задає питання за текстом:

1. *What is “Mass Media”? What is Mass Media used for?*
2. *Enumerate types of Mass Media. What types of Mass Media is the most popular?*
3. *Tell about the main features of New Age Mass Media.*
4. *Tell about disadvantages and advantages of kind of Mass Media.*
5. *Give your opinion about kind of New Age Media which you prefer most of all.*

Розглянемо вправу 2 на розвиток умінь аудіювання.

Вправа 2. Вчитель читає текст “*E-mail Letters*”. Незрозумілі слова виписує на дошку, текст обговорюється з учнями в класі. Далі вчитель читає текст другий раз. Потім читає третій раз, і школярі повинні під час паузи написати слово, яке було пропущено у тексті. Потім слова перевіряються [55].

Слід розглянути вправи на розвиток умінь в говорінні.

Вправа 3. Може використовуватися як мовленнєва зарядка. Вчитель ставить питання: *How do you understand the motto of our lesson “Who owns the information owns the world?”* Учні відповідають на питання вчителя. Таким чином, здобувачі середньої освіти розвивають здібність висловлювати власну думку.

Вправа 4. Розвиток умінь учнів в монологічному мовленні. Вчитель ставить питання: *“Why is Internet so popular among people?”* Старшокласники відповідають, використовують такі фрази *Frankly speaking..., As for me...*[56].

Вправа 5. Розвиток умінь в монологічному мовленні та мисленні.

Вчитель: *Answer the questions, analyze the result and make a report.*

Questions:

1) *What kind of Mass Media do you prefer to use?*

<i>a) newspapers;</i>	<i>d) the Internet;</i>
<i>b) CD books;</i>	<i>e) television.</i>
<i>c) radio;</i>	

2) *What kind of information do you usually prefer?*

<i>a) education;</i>	<i>g) economics;</i>
<i>b) advertisement;</i>	<i>h) politics;</i>
<i>c) fashion and style;</i>	<i>i) teenagers' problems;</i>
<i>d) catastrophes;</i>	<i>j) sport;</i>
<i>e) crime;</i>	<i>k) entertainment.</i>
<i>f) finances;</i>	

Making a report

Pupils can use such phrases as:

1) *According to the survey I prefer using...*

Teacher makes the conclusion: the most popular mass media among pupils is..., ...isn't useful at all, the least popular is...

2) *The results are the following:*

...pupils find information about...

...pupils are interested in...

...pupils prefer information about... [62].

Вправа 6. Робота в парах. Розвиток умінь в діалогічному мовленні.

Вчитель: *Take a question and read to your classmate. Your partner must answer the questions.*

- 1) *Who in your family likes watching Internet sites and social networks most of all?*
- 2) *What kind of mass media is the most popular in your family?*

- 3) *What is your favourite film?*
- 4) *Do you read newspapers and magazines or news internet sites and social networks?*
- 5) *What time do you watch Internet sites and social networks?*
- 6) *What kind of programmes do you like watching [39]?*

Вправа 7. На розуміння лексики. Вчитель: *Match each type of programme with the correct item*

1) <i>story about the daily life of a family;</i>	a) <i>education program;</i>
2) <i>information for student;</i>	b) <i>sport;</i>
3) <i>funny situations and jokes;</i>	c) <i>comedy;</i>
4) <i>information about events in the world;</i>	d) <i>travel film;</i>
5) <i>flower, plant, bird, fish, animal;</i>	e) <i>commercial;</i>
6) <i>advertisement for products;</i>	f) <i>soap opera;</i>
7) <i>winning prize by answering question;</i>	g) <i>news;</i>
8) <i>life in countries around the world;</i>	h) <i>quiz show;</i>
9) <i>tennis, basketball, volleyball.</i>	i) <i>nature film</i>

Вправа 8. Розвиток умінь учнів в письмі. Вчитель: *You use different Mass Media or internet sites and social networks according to your interests. You should write disadvantages and advantages of your favourite Mass Media or internet sites and social networks. You have 10 minutes to do it* (всі результати здобувачі середньої освіти друкують в електронному письмі та надсилають вчителю на його електронну адресу) [43].

Отже, як бачимо з наведених вище вправ, можна за допомогою різноспрямованої роботи домогтися ефективного розвитку мислення учнів та підвищити їх рівень знань, усвідомленість та лексичні навички використовуючи інтерактивні технології та засоби навчання англійської мови.

2.3. Прийоми формування англомовної інтерактивної компетенції в позакласній роботі учнів

Процеси світової глобалізації та інформатизації висувають нові вимоги до системи освіти. У будь-якій сфері діяльності науковій, соціально-економічній чи культурній потрібно бути готовим до міжнародної комунікації. Стає очевидним, що для успішної комунікації недостатньо знати лише англійську мову, але для продуктивної роботи та досягнення спільних результатів необхідно також володіти системою соціокультурних знань умінь і навичок.

В останні роки в педагогічній освіті відбуваються великі зміни, які охоплюють практично всі сторони навчального процесу. Все частіше піднімається питання про застосування сучасних педагогічних технологій у навчанні англійської мови. З'являються нові методи і форми навчання, які представляють не тільки різні технології обміну і передачі інформації, а й одну з великих систем методів навчання, спрямованих на розвиток комунікативних знань здобувачів середньої освіти, поліпшення навичок володіння мовою. Основне завдання дисципліни «Англійська мова» полягає

в навчанні практичному оволодінні англійською мовою, у формуванні таких знань, що дозволяють здійснювати англомовне спілкування з носіями мови.

Аналіз сучасних навчально-методичних комплексів (НМК) показує, що тільки деякі з аспектів англомовної інтерактивної компетенції розвивають з предмету англійська мова в закладах загальної середньої освіти. Представлені в НМК завдання сприяють формуванню таких компонентів англомовної інтерактивної компетенції:

- знання про соціокультурні реалії Великобританії і США (пам'ятки, фестивалі та свята);
- вміння розповісти про культуру своєї країни на АМ;
- вміння зіставляти рідну культуру з культурою країн досліджуваного мови [49, с. 305].

Але, необхідно відзначити, що відсутні завдання, що спрямовані на формування вміння будувати власну мовну поведінку з урахуванням специфіки соціокультурних особливостей і ситуацій спілкування і завдань, спрямованих на формування вміння правильно інтерпретувати мовну і немовну поведінку носіїв мови. Потенціал позаурочної діяльності допомагає заповнити прогалини і опрацювати додаткові матеріали таким чином, щоб розкрити всі аспекти англомовної інтерактивної компетенції.

Метод кейсових завдань дозволяє на основі спеціально підібраного країнознавчого матеріалу правильно сформувати поведінкові реакції і відпрацювати певні ситуації спілкування. Виконання проектних завдань дає можливість при опрацюванні теми проекту на практиці проаналізувати особливості культурного суспільного укладу, вивчити соціально-побутові норми. В ході роботи над проектом відбувається рішення комунікативних завдань, завдяки спілкуванню з представниками англомовної культури в певних умовах.

Аналіз наукової літератури (Є. Воронова, І. Єдомаха, Н. Репех) показав, що погляди вчених на структуру англомовної комунікативної культури різні. Однак у всіх наукових працях зазначається, що в зазначене поняття включено

знання англійської мови, норм, цінностей, прикладів культурного поведінки і вміння застосовувати їх в ситуаціях міжкультурної комунікації для ефективного спілкування [41, с. 156]. Таким чином, роботу щодо формування в учнів англійської комунікативної культури необхідно проводити за такими напрямками: формування мовних навичок, знайомство школярів з культурними нормами, прийнятими у носіїв мови, з особливостями їх мовної і немовної поведінки в тих чи інших ситуаціях спілкування.

При цьому ми вважаємо за необхідне підкреслити, що організувати таку роботу слід з урахуванням соціокультурного підходу, тобто в порівнянні з рідною культурою. У центрі процесу навчання стає особистість, як представник рідної культури та історії, яка опановує англійською мовою для здійснення міжкультурного спілкування [50]. Це допомагає здобувачам середньої освіти зрозуміти культурні особливості представників іншої культури, іншої мовної групи. У процесі вивчення англійської культури, у порівнянні з рідною культурою, школярі починають засвоювати і краще розуміти власну культуру, починають усвідомлювати себе як представник культури. Таке розуміння сприяє більш ефективному і продуктивному міжкультурному спілкуванню. Така робота організовується на кожному уроці англійської мови. Однак найбільшим потенціалом у процесі формування у школярів англійської комунікативної культури має позаурочна діяльність.

На уроці англійської мови вчителю необхідно вирішувати складні завдання. У той же час ми вважаємо, що для отримання якісного результату позаурочна діяльність повинна бути продовженням, розширенням, поглибленням роботи на уроках АМ в класі. Для досягнення цієї мети використовуються різноманітні форми позаурочної діяльності, а саме: великі і малі, класичні та інноваційні, постійні і періодичні, індивідуальні, групові та масові та ін. Участь у позаурочних заходах дає можливість не тільки здобувати знання і набувати вміння щодо пізнання англійської культури, дізнаватися про рідну культуру, а й поступово долати мовний бар'єр, вчитися бути активними учасниками спілкування. Крім того, в учнів підвищується

інтерес, створюється мотивація до вивчення англійської мови та її практичного використання.

Англомовна інтерактивна компетенція є важливою складовою комунікативної компетенції. Основні знання, уміння і навички, здатність осмислювати і оцінювати сучасні події, тобто формуються, насамперед, в процесі самостійної роботи. Старшокласники свідомо прагнуть досягти певної мети. В процесі навчання англійської мови школярі відчують певні труднощі. Виявляється необхідність самостійності учнів при роботі з сучасними джерелами оволодіння англійською мовою на тому рівні, який зміг би забезпечити їм включення в міжкультурну комунікацію. Таким чином, вирішити проблему більш продуктивно можуть нові технології навчання, а саме розвиток автономії учня, яка набуває особливої актуальності. Навчання англійської мови завжди буде вимагати не тільки спілкування з однолітками, рівними за рівнем, але і застосування знань з життя, наприклад, при спілкуванні з носієм мови, а також проводити самостійну роботу з мовним матеріалом для його засвоєння і переходу на наступний рівень навчання. Самостійна робота стає важливою складовою в навчанні. Тому акценти ставляться на розвиток самостійної особистості. Англомовна інтерактивна компетенція – це основа для зростання і розвитку особистості. Школяр сам розподіляє час, контролює успішність оволодіння знаннями, а також вчиться організовувати процес навчання. Для формування англомовної інтерактивної компетенції учням пропонуються завдання для самостійного виконання. Коли учень впевнений, він отримує певний досвід, й спроможний самостійно набувати знання. Поняття «англомовна інтерактивна компетенція учня» досліджується успішно в останні роки. Вчені (М. Зиганов, Н. Копняк, Г. Корицька, С. Литвинова) описують англомовну інтерактивну компетенцію в освітній діяльності як «здатність суб'єкта самостійно здійснювати навчальну діяльність, активно і усвідомлено керувати нею, здійснювати рефлексію і корекцію, накопичувати індивідуальний досвід, відповідально приймати певні рішення щодо

навчання [33, с. 133]. Вчені розглядають англомовну інтерактивну компетенцію як внутрішню якість, яка властива особистості. «Англомовну інтерактивну компетенцію характеризують як підвищену здатність до самоконтролю, самоаналізу, незалежності суджень, а також до критичної оцінки власних дій із залученням інформаційно-комунікаційних та мультимедійних засобів і технологій» [49, с. 303]. В деяких роботах аналізується англомовна інтерактивна компетенція за участю дорослих. Самостійне управління власним навчанням складалося з визначення цілей, організації освітнього процесу, а також оцінки виконаної роботи. Результатом навчання стає оволодіння навичками й уміннями англомовної інтерактивної компетенції.

Можна зробити висновок, що дослідники (О. Бігич, Г. Борецька, Н. Бориско, О. Пехота) характеризують англомовну інтерактивну компетенцію як індивідуальну властивість особистості. У зазначених роботах вчені зазначають, що «в умовах навчання, англомовну інтерактивну компетенцію можна розглядати не тільки як здатність, яку учні будуть мати з урахуванням індивідуальних особливостей кожного, але, як мету, яку потрібно досягти» [41, с. 157]. Фактори, що ускладнюють процес формування англомовної інтерактивної компетенції: брак часу; відсутність досвіду та мовної практики за межами школи; велика увага щодо оцінювання результатів навчання; низький рівень володіння англійською мовою; недостатня англомовна інтерактивна компетенція вчителя та визначення педагогом реальних можливостей школярів. Що стосується питання про процес становлення повноцінної автономії учня, то виділяють чотири етапи, як-от: підготовчий, тренування, практики і самооцінки. На етапі підготовки завдань вчитель формує позитивний настрій учнів до вивчення предмета та знайомить учнів з навчальними стратегіями, які допоможуть в організації автономної навчальної діяльності. На етапі тренування вчитель допомагає учням вибрати власний стиль вивчення англійської мови, застосовує різні навчальні стратегії в самостійну діяльність. На етапі практики учень вже

готовий до автономної навчальної діяльності без участі педагога. На етапі самооцінки школяр вже самостійно оцінює результати, які він досяг, і проводить корекційну роботу [67].

Таким чином, основну роботу з формування англомовної інтерактивної компетенції учитель здійснює на перших двох етапах. Варто зазначити й деякі навчальні стратегії, які представляють певну послідовність дій, особливі методи, які учні використовують для поліпшення ефективності навчання. До стратегії англомовної інтерактивної компетенції говорінню можна віднести стратегію повторення слів і виразів, стратегію включення в бесіду і її підтримки, не зважаючи увагу на обмежений словниковий запас, стратегію уникнення тем «табу», стратегію утримувати увагу слухачів, стратегію заучування нових слів і стратегію перекладу на рідну мову. «Оволодіння навчальними стратегіями допомагає учням організувати самостійне вивчення англійської мови, тим самим формує їх навчальну англомовну інтерактивну компетенцію» [10, с. 140].

Вивчаючи англійську мову, старшокласники можуть самостійно розвивати власні здібності, ставити завдання щодо засвоєння англійської мови, а також визначити пріоритети в навчанні. «Якщо школяр знає потреби і свій навчальний стиль, а навчальні стратегії вчителя переходять в навчальні стратегії здобувачів середньої освіти, навчальний процес може в таких випадках стати ефективним» [64]. Розвитку вербальних навичок сприяють розмовні форми інтерекції. Оптимізувати міжкультурну комунікацію в штучне мовне середовище є складним завданням. Школяр повинен намагатися застосовувати певні мовні навички. Учні повинні спілкуватися в діалогічній формі не тільки з однолітками, оскільки в англомовній інтерактивній компетенції школяр має можливість самостійно ставити завдання щодо спілкування з іншими людьми і намагатися реалізувати їх в ході спілкування, а також, відвідувати різні події, спілкуючись з носіями мови. Наприклад, учні організовують свята країн, мова яких вивчається. Школярі часто стають учасниками подібних заходів, це дає їм можливість

перевірити власну англомовну компетенцію. Однією з умов розвитку умінь в говорінні є правильна вимова. Щодо вдосконалення вимови, школяр має можливість читати вголос, повторювати запис тексту, намагатися відтворювати вимову і інтонацію за зразком запису. Після цього школяр повинен записати себе, щоб слухати цей запис і виявити особливості власної вимови. Існують прийоми роботи, які сприяють підвищенню активності і самостійності учнів щодо автономного вивчення англійської мови. До таких технологій відноситься технологія проблемного навчання, в ході якої вчитель формулює на уроці пізнавальне завдання для розкриття системи доказів, порівняння різних точок зору і підходів, демонструє спосіб вирішення зазначеного завдання. Така робота дозволяє учням активно шукати рішення. Сутність дослідницького методу полягає в тому, що старшокласники після визначення проблем і завдань, самостійно вивчають літературу, проводять спостереження. Завдяки застосуванню таких технологій на уроці, вчитель розвиває у школярів «ініціативність, творчий пошук, інтерес до навчання і гнучкість мислення, здогадку» [8, с. 140].

Таким чином, педагог повинен навчати дітей вчитися самостійно, оскільки метою навчання англійської мови є розвиток умінь вчитися різним ефективним способам, умінь організовувати процес навчання і самостійно оцінювати результати. Отже, мета такої роботи полягає в тому, щоб виховувати особистість здатну незалежно мислити і діяти, котра готова до саморозвитку та самовдосконалення протягом усього життя. Саме розвиток англомовної інтерактивної компетенції дає можливість наблизитися до досягнення зазначеної мети. Англомовна інтерактивна компетенція дозволяє учням обирати темп, стиль і режими роботи, спостерігати за власними результатами, відчувати гордість за досягнуті успіхи. Англомовна інтерактивна компетенція мотивує учнів до активної навчальної діяльності. Англомовна інтерактивна компетенція – це здатність контролювати власну

навчальну роботу. Якщо школяр постійно контролює виконану роботу, вносить корективи, то він може досягти значних успіхів у навчанні.

Застосування сучасних технологій навчання в процес навчання англійської мови дозволяє відтворювати деякі навчальні ситуації, що допомагають оновити традиційні технології навчання, сприяє формуванню основних умінь англомовного спілкування від усвідомлення можливості висловлювати власну думку англійською мовою до самостійного вирішення комунікативних завдань, підвищує бажання, інтерес учнів до навчання, змушує проводити певні дослідження предмету, розкривати їх творчі та інтелектуальні уміння, таланти [41, с. 158].

До комунікативних прийомів формування англомовної інтерактивної компетенції можна віднести SMART-освіту. В даний час поняття «SMART» є головним призначенням розвитку освітніх систем. Основним джерелом знань є електронний, освітній інтернет-контент, технологічними операціями є забезпечення зворотного зв'язку вчителів і учнів, обмін знаннями між ними. SMART - освіта – це концепція, яка передбачає комплексну модернізацію всіх освітніх процесів, а також методів і технологій, що використовуються в цих процесах [50].

Робота з відеоматеріалами є важливою складовою заняття з англійської мови на всіх етапах навчання. Відеоматеріали відносяться до аудіовізуальних засобів навчання.

Методисти виділяють такі цілі роботи з відеоматеріалами на уроці англійської мови, як от: активний перегляд, розширення словникового запасу, навчання граматики, робота щодо вдосконалення фонетичної компетенції учнів, розвиток умінь в аудіюванні, усного та писемного мовлення [41, с. 159]. Вибір мети залежить від певних завдань уроку, і визначає підготовчу роботу педагога, зміст завдань і роботу школярів. Роботу з відео дослідників пропонують організовувати аналогічно роботі з текстом, розбивати її на три етапи: підготовчий, переглядовий і етап контролю [66, с. 25]. Деякі методисти (Ю. Воронін, С. Григор'єв,

Н. Комарова т. ін.) застосовують в дослідженнях аудіовізуальну технологію тобто виділяють четвертий етап – актуалізацію англомовної інтерактивної компетенції [7, с. 202]. Для детального розуміння відео, можливо його переглянути з паузами та розподілити фільм на частини і в подальшому виконувати завдання [66, с. 26].

Також дослідниками (Є. Воронова М. Зиганов, О. Пехота) запропоновані особливості роботи з неігровими відеоматеріалами, куди включені такі види роботи як: документальні фільми, освітні відео, ток-шоу та програми новин. Такі відеоматеріали є нескладними, вони чітко структуровані, тому їх необхідно розділити на частини. Існує ряд особливостей в роботі з неігровими відеоматеріалами, але при цьому всі етапи роботи будуть схожі з системою вправ для ігрових (художніх) фільмів. Таким чином, можна зробити висновок, що успішність роботи з відео на занятті з англійської мови повністю залежить від підготовки педагога, його професіоналізму та компетентності в застосуванні різних технологій і прийомів роботи з відеоматеріалами [41, с. 160].

Основним матеріалом, що використовується в процесі навчання англійської мови з метою формування й розвитку англомовної інтерактивної компетенції, виступає навчальний текст, до якого відносяться тексти художньої, країнознавчої спрямованості, вірші, пісні, діалоги, інтерв'ю, відео-та аудіоматеріали. Слід зазначити, що навчальні тексти були автентичними, в деяких випадках саме цей фактор значно підвищує мотивацію школярів [66, с. 25].

В процесі навчання / вивчення англійської мови поширена практика використання міжмовного перекладу. Забезпечення освітнього процесу методичними матеріалами, що передбачають завдання на переклад практично відсутні. Вчителі англійської мови в закладах середньої освіти витрачають додатковий час саме на складання дидактичних матеріалів для перекладу, які вони можуть використовувати на уроці [49, с. 305].

Системи завдань на переклад стає резервним компонентом, який використовує вчитель для вирішення комунікативного завдання, тобто вправи для переказу тексту або як додатковий матеріал для індивідуальних завдань на уроці [64].

Система вправа на переклад забезпечує вчителю інструменти коректного пред'явлення нового матеріалу з використанням української мови. Забезпеченість освітнього процесу методичними матеріалами, що містять завдання на переклад, позитивно впливають на навчання англійської мови.

Позначимо технології формування англомовної інтерактивної компетенції у позакласній діяльності, які пропонують методисти (Є. Воронова, Т. Носкова, О. Пехота) для розширення лексики, зокрема:

- робота з текстами: розуміння тексту на основі певних ключових слів дозволяє інтерпретувати і виокремити значення слів з контексту;
- пошук асоціацій: вправа рекомендується для вивчення нових термінів з опорою на зображення, дефініціями або іншими лексичними одиницями (синоніми, антоніми або слова, які часто з ними вживаються);
- класифікація: укладання слів з певної теми або однієї семантичної або граматичної категорій, що дозволяє організувати вивчену лексику для подальшого використання у відповідних контекстах;
- вправи на використання фраз: основна умова для вивчення нових слів – практика, або писемні пропозиції, які включають нову лексику, або її застосовують в усному мовленні;
- ігри: використання кросвордів при вивченні нових слів [41, с. 161].

Наступним прийомом, який використовується в роботі для розвитку англомовної інтерактивної компетенції, є запам'ятовування ситуативно введених лексичних одиниць. Знання до реального життя впливають на їх розуміння. Саме використання сучасних технологій є ситуативно-виправданим, а також творчим і цікавим процесом, тому умови життя потребують нових завдань.

На етапі активізації лексичних одиниць учні виконують різноманітні творчі вправи, як от:

- складають міні-ситуації з інсценуванням діалогів від імені різних героїв, використовують зображення, жести, міміку, символи, знаки;
- складають монологи з новими лексичними одиницями за планом;
- відпрацьовують елементи навчального матеріалу в не комунікативних вправах;
- взаємодіють в природних ситуаціях спілкування.

Таким чином, концептуальною основою для визначення цільового призначення формування англомовної інтерактивної компетенції, змісту і навчальних стратегій служить саме соціокультурний підхід до освіти, на базі якого школярі набувають знань про реалії і культурні традиції країни і включаються в діалог культур. Велику роль в розширенні лексичного запасу приділяють домашньому читанню, перегляду відеофільмів, позакласним заходам та зустрічам з носіями мови, участі у дослідницькій роботі, в Інтернет-проектах, використанні наочності при введенні англомовного матеріалу, відпрацювання ситуативно-мовленнєвого контакту.

З урахуванням вимог стандартів освіти ми виносимо деякі види вправ в сервіс Microsoft OneNote Online на самостійну роботу, як одну з форм позакласної роботи і позначаємо засоби організації навчально-пізнавальної діяльності, для розвитку умінь писемного мовлення. Крім того, використання ІКТ підвищує мотивацію навчальної діяльності та сприяє продуктивному вивченню [33, с. 155].

При використанні аудіювання як засобу навчання писемного мовлення ресурс надає можливість записувати, розміщувати і відтворювати аудіо-файли. В результаті роботи з таким видом мовленнєвої діяльності ми можемо досягти розвитку умінь через продукцію писемного мовлення, зокрема: опис, складання тез, планів, есе [10, с. 147].

На етапі профільної школи, одним із головних завдань вивчення англійської мови є так званий *LSP* (англ. *language for specific purposes*).

Одним з інструментів, який використовується для отримання компетенцій в названих вище напрямках, є CLIL (*англ. Content-language integrated learning*, предметно-мовне інтегроване навчання). CLIL є компетентнісним підходом до навчання, тобто паралельне вивчення будь-якої предметної галузі та англійської мови.

Незважаючи на те, що європейський і загальносвітовий досвід демонструє позитивний вплив на знання, як в предметній галузі, так і в мовній, впровадження повноцінних CLIL-курсів в сучасних українських реаліях стає важким процесом. Труднощі можуть викликати, по-перше, високою витратою часу на створення курсу (додаткові часовитрати на спілкування), по-друге, незначна кількість педагогів-предметників, які будуть готові включати в свої заняття лінгвістичні елементи, по-третє, мала кількість україномовних методичних рекомендацій з організації освітнього процесу з використанням CLIL.

Використання інтерактивного сервісу «Quizlet» дозволяє найбільш повно й ефективно формувати лексичні навички учнів. Інтерактивний сервіс «Quizlet» пропонує ігровий варіант вивчення лексики шляхом вже відомого прийому «карток», і за допомогою створення спеціальних списків, які називаються сети (set). Це може бути як список слів з перекладом, так і перелік різних понять, картинок або фотографій з описом.

Таким чином, варто зазначити, що у процесі формування англійської інтерактивної компетенції у здобувачів середньої освіти виникає високий рівень мотивації. Отже, при досить високому рівні технічного прогресу, такий спосіб навчання з використанням комп'ютерних технологій дозволяє досягти ефективних результатів та сприяти мотивації учнів для самостійної роботи.

Висновки до Розділу 2

В другому розділі «Організація освітнього процесу щодо формування англomовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи» ми розглянули такі основні питання, як-от:

- позначили сучасні підходи та технології формування англomовної інтерактивної компетенції;
- описали комплекс завдань для формування англomовної інтерактивної компетенції;
- розглянули прийоми формування англomовної інтерактивної компетенції в позакласній роботі учнів.

Так, ми визначили, що до основних сучасних підходів, щодо формування англomовної інтерактивної компетенції відносимо комунікативні цінності, різні типи технологій навчання, проектування англomовного середовища, використання інтерактивної дошки, залучення найбільш ефективних інтерактивних технологій навчання, які базуються на психолого-педагогічній складовій, тощо. Особливості роботи з ними полягає в успішності їх задіяності. Вибір технологій обумовлювався цілями підготовки, змістом навчального матеріалу, професійною мотивацією, необхідністю формування комунікативних навичок і умінь потрібних в практичній діяльності учня.

Комунікативні вміння і навички роботи в групі багато в чому забезпечують психолого-педагогічну компетентність особистості і досягнення нею життєвого успіху. Зокрема, вони дають можливість створити ситуацію, в якій би школярі самостійно відкривали і конструювали певні технології навчання. Інтерактивні технології навчання стають ефективними при проведенні практичних та контрольних занять. Застосування інтерактивних технологій навчання при формуванні англomовної компетенції дозволяє підвищити інтерес, як до предмету, так і до реальних процесів

навчання; сформувати потребу до заняття активної життєвої позиції; адаптуватися до складних умов.

Слід зазначити, що за допомогою різноспрямованої роботи можна домогтися ефективного розвитку мислення учнів та підвищити їх рівень знань, усвідомленість та лексичні навички використання інтерактивних технологій та сучасні засоби навчання англійської мови.

До основних вимог що ставляться до особистісних і метапредметних результатів виділяють, зокрема: формування світогляду заснованого на діалозі культур при великому усвідомленні рідної культури, готовність і здатність до взаємодії з представниками англомовної культури. Згідно з програмою з англійської мови на базовому рівні для профільних класів старшої школи, основне призначення навчання англійської мови полягає у формуванні у старшокласників англомовної інтерактивної компетенції (АІК).

Особливу увагу було спрямовано на приклади завдань і вправ щодо формування інтерактивної компетенції учнів 10 класів. При укладанні системи вправ враховувалося і те, що формування міжкультурної комунікативної компетенції здійснюється шляхом перевірки писемного перекладу поетичного твору, що дозволяє визначити алгоритм дій, як-от: учень спочатку читає поетичний твір, знайомиться з його змістом (ціннісні орієнтири), а потім пропонує власний текст англійською мовою в прозовій формі, що відображає ціннісні уявлення американської культури.

Також ми спостерігали значний прогрес у формуванні англомовної інтерактивної компетенції в учнів, і досить високий рівень мотивації школярів. В даний час при досить високому рівні технічного прогресу, таке навчання з використанням комп'ютерних технологій дозволяє досягти певних результатів, а так само сприяти мотивації учнів в самостійній роботі. На уроці англійської мови вчителю необхідно вирішувати певні завдання. Таким чином, для отримання якісного результату позаурочна діяльність стає продовженням, розширенням, поглибленням роботи на уроках АМ в класі.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

3.1. Особливості організації пробного навчання щодо формування інтерактивної компетенції учнів 10 класу

Проблема підвищення результативності навчання англійської мови є актуальною. Незважаючи на той факт, що кількість бажаючих оволодіти англійською мовою постійно зростає, реальний рівень мовної підготовки в закладах загальної середньої освіти з різних причин залишається на невисокому рівні. У зв'язку з цим відбуваються переосмислення і трансформація сформованих підходів до навчання англійської мови, удосконалюються традиційні лінгводидактичні моделі і з'являються нові, що потребують експериментальної перевірки.

Так, методичний експеримент складається з певних фаз, зокрема: організація, реалізація, констатація та інтерпретація. При цьому кожна фаза має свої відповідні компоненти, на яких й базуються завдання, що необхідно розв'язати на кожній з вищезазначених фаз.

В процесі реалізації фази організації, виділяємо наступні компоненти, як-от: визначення завдання, розробка гіпотези, підготовка експериментальних матеріалів для пробного навчання та вибір учасників експерименту. Відповідно до цих компонентів формуємо завдання першої фази методичного експерименту, а саме:

- визначаємо завдання дослідження;
- розробляємо гіпотезу дослідження;
- готуємо експериментальні матеріали для пробного навчання;
- вибираємо учасників експерименту.

Щодо другої фази методичного експерименту, а саме: фаза реалізації, то її основними компонентами є – доекспериментальний зріз, пробне

навчання та післяекспериментальний зріз. Відповідно до компонентів фази реалізації, сформулюємо такі завдання методичного експерименту, як-от:

- провести доекспериментальний зріз;
- здійснити пробне навчання;
- провести післяекспериментальний зріз.

На думку О. Ішутіна, велике значення при засвоєнні англійської мови мають сприйняття, пам'ять, увага, мислення, які і визначають успішність навчальної діяльності [15, с.155].

За визначенням М. Дичківської, експериментальне навчання може допомогти перетворити навчання англійської мови в старшому шкільному віці в більш захоплюючий процес, інтегрувати і застосовувати ті засоби, які відповідають потребам і віковим особливостям зазначеного віку. Проте, експериментальне навчання має певні переваги і недоліки [9, с. 3].

О. Пометун окреслює, що експериментальне навчання (освіта) можна позначити як організовану, напівструктуровану освітню діяльність, яка ведеться поза встановленими нормами і рамками формальної системи [45, с. 155]. Навчальним полем можуть служити найрізноманітніші форми організації освітнього процесу. Важливу роль відіграє процес взаємодії між педагогом і учнем. Навчальне спілкування носить більш творчо-орієнтований характер, спостерігається суб'єкт-суб'єктна взаємодія.

В рамках європейського освітнього простору, як вказує В. Кухаренко, чітко розмежують формальну, експериментальну і інформальну освіту, які підтримують і взаємодоповнюють одна одну [26, с. 115]. Основа концепції експериментальної освіти полягає в тому, що зміст освіти визначається не теоретичною концепцією, що не є обсягом знань в окремих предметних галузях, а когнітивною потребою учнів, котрі бажають отримати послуги в сфері освіти відповідно до індивідуальних пізнавальних потреб і намірів [45, с. 158].

Спираючись на викладене вище, можна зробити висновок про те, що експериментальне навчання англійської мови виходить за рамки існуючих

стандартів, воно може бути організовано поза системою інституційної освіти. Експериментальне навчання є більш вільним і особистісно-орієнтованим. Ми згодні з думкою Л. Киселиці, що організація експериментального навчання англійської мови може бути здійснено як фрагментарно, так і системно. Фрагментарна організація експериментального навчання англійської мови в більшій мірі можлива в закладах загальної середньої освіти [19, с.24]. Вона передбачає використання в контексті уроку експериментальні матеріали (ігровий метод, лінгводидактичні казки, аудіовізуальний та інтерактивний супровід, драматизація), проектування та проведення експериментальних уроків та позакласних заходів. Що стосується об'єднань з експериментального навчання, то до них відносяться творчі лінгвістичні студії, гуртки англійської мови, мовні цільові курси.

Як зазначає А. Конишева, досвід показує, що експериментальне навчання дозволяє перевірити певні стратегії навчання. Кожний етап експерименту знаходиться під постійним контролем учителя. Правильно організований процес навчання підвищує ступінь достовірності отриманих результатів [23, с. 19].

Так, наше пробне навчання проводилося у лютому-березні 2020 року в Комишівському закладі загальної середньої освіти I-III ступенів, Ізмаїльського району, Одеської області в 10 класі (вчитель англійської мови – Касап Олександр Олександрович). В експерименті брали участь дві групи: експериментальна група (ЕГ – 12 учнів) та контрольна група (КГ – 12 учнів), всього 24 учня. Отже, на прикладі теми уроку – «Choose the Career!» продемонструємо нашу роботу.

Для проведення пробного навчання ми обрали дві групи 10 класів. Нами враховувалися результати навчання учнів з АМ за оцінкою вчителя, а також результати перед-експериментального зрізу, який ми проводили на початку пробного навчання. В ЕГ уроки проводились з використанням інтерактивних прийомів навчання, а в КГ – з використанням традиційних вправ за підручником.

Методичний експеримент проводився у природних умовах, тобто навчання здійснювалося за розкладом.

Спочатку ми провели передекспериментальний зріз знань учнів щодо визначення рівня сформованості інтерактивної компетенції учнів. Так, учням ЕГ та КГ були запропоновані певні завдання та вправи різного рівня складності, які вони виконали успішно. А саме 0.52% учнів з контрольної групи та 0.53 % учнів з експериментальної групи виконали завдання успішно.

Аналіз результатів передекспериментального зрізу дозволяє зробити висновок, що рівень сформованості інтерактивної компетенції учнів в межах вищезазначеної теми є достатнім та потребує подальшої роботи для ефективного результату.

Таким чином, ми розглянули перший етап пробного навчання в 10 класі й дійшли висновку, що урок АМ з використанням інтерактивних прийомів й технологій навчання заохочує учнів на подальше навчання, підвищує рівень якості знань та формує англомовну інтерактивну компетенцію учнів.

3.2. Результати експериментальної перевірки щодо формування англомовної інтерактивної компетенції учнів 10 класу

В параграфі 3.2 ми проаналізуємо третю та четверту фази методичного експерименту, а саме: фазу констатації та фазу інтерпретації. Основними компонентами третьої фази є обробка результатів та формулювання висновків. Відповідно до компонентів фази констатації, сформулюємо завдання третьої фази методичного експерименту, а саме:

- обробити отримані результати;
- сформулювати висновки.

До фази інтерпретації відносимо такі компоненти: аналіз даних, методичні рекомендації та впровадження їх у практику навчання. Відповідно

до компонентів четвертої фази методичного експерименту формуємо завдання для четвертої фази, зокрема:

- проаналізувати дані, отримані в ході методичного експерименту;
- підготувати методичні рекомендації;
- визначити особливості впровадження в практику навчання певні особливості формування англомовної інтерактивної компетенції учнів.

Для якісного оцінювання ефективності використання інтерактивних прийомів навчання на уроках АМ щодо формування англомовної інтерактивної компетенції учнів 10 класів нами був проведений навчальний експеримент.

В ході експериментальної перевірки нашого дослідження, ми дійшли таких висновків, а саме: результати, отримані після зрізу (0.52% учнів з контрольної групи та 0.53 % учнів з експериментальної групи виконали успішно завдання) дали нам можливість перевірити висунуту нами гіпотезу про те, що використання англомовного комплексу завдань з залученням інтерактивних технологій навчання буде ефективно впливати на якість та результативність навчання.

Після завершення пробного навчання учням було запропоновано виконати наступне завдання:

Task 1. Discuss the questions in a group.

1) Why should business people study other cultures?

2) What should companies think about when they advertise in other countries? Give an example from your experience or do internet research.

Listen to other teams and fill in the assessment chart (див. Додаток Г).

За допомогою комплексу завдань та вправ, які ми підготували, учні відповідали на питання та висловлювали власну думку, використовували засвоєнні граматичні структури та лексичні одиниці.

Зворотній зв'язок, що проявлявся оцінкою однокласників мотивував учнів брати активну участь в обговоренні, сприяв розвитку умінь працювати

в команді і фокусував їх увагу на мовний матеріал. Залежно від рівня підготовки учнів в групі роботу з укладання таблиць з позначенням критеріїв можна проводити за їх участь.

Розглянемо ще одну технологію – «дискусія». Участь в роботі круглих столів, учнівських наукових товариств, шкільних, обласних, державних та міжнародних конференціях. Зазначені види роботи вимагають постійної підготовки і відбору тем, актуальних для проведення дискусії. Підготовчий етап до проведення дискусії включає: відбір актуальних проблем з певних тем спілкування, вибір теми для обговорення, яка є проблемною й навчає роботі з джерелами інформації (в тому числі вибір Інтернет - ресурсів), відбір лексичного мінімуму і мовних кліше для участі в обговоренні.

Один з варіантів проведення дискусії – проведення дебатів. Тема дебатів носить проблемний характер. Команди 1-2, які брали участь в проведенні дебатів, повинні були представити аргументи до захисту або як спростування до певного твердження, а потім представити контраргументи та факти для команди супротивника. Нижче наводимо деякі теми і план проведення дебатів.

Topics for discussion (див. Додаток Д).

Перевагою такої технології навчання є універсальність. Педагог обирає тему, що є цікавою, або учні самостійно формулюють певні теми й виконують їх як домашнє завдання.

Учні за участю педагога розробляють критерії оцінювання, або педагог розробляє їх і знайомить учнів з ними. Як приклад можна навести такі критерії (див. Таблицю 3.1). Оцінку і критерії можна змінювати або доповнювати в залежності від певних особливостей запропонованих на виконання завдань..

Наводимо в таблиці критерії за якими ми оцінювали діяльність учнів.

Таблиця 3.1

Критерії оцінювання діяльності учнів

Оцінка	Показник
“5”;“4”;“3”;“2”;“1”.	<i>The students' statements clearly supported their position in the debate</i>
“5”;“4”;“3”;“2”;“1”.	<i>The research into the problem has been done and supported by facts, statistics, etc.</i>
“5”;“4”;“3”;“2”;“1”.	<i>The refutations were specific to the opposing arguments</i>
“5”;“4”;“3”;“2”;“1”.	<i>Concluding arguments were convincing and wellgrounded</i>
“5”;“4”;“3”;“2”;“1”.	<i>The speakers followed the rules, time limit and presentation skills</i>

Наступна технологія, що сприяє залученню учнів до активного процесу навчання і розвиває критичне мислення – це рольова гра. Перевага впровадження такої технології полягає в тому, що вона створює умови реального спілкування, навчання відбувається через активну діяльність, поєднується ігрова і навчальна діяльність. Рольова гра є навчальною грою, тому що вона моделює умови реального спілкування. Ситуації, що моделюються в рольовій грі, дозволяють наблизити мовленнєву діяльність учнів на заняттях з англійської мови до реального спілкування. В такому виді діяльності активізуються мовні навички і мовленнєві уміння, яких навчають та виявляються в певній ситуації, коли виникає потреба щось сказати, запитати, довести, з'ясувати, чимось поділитися з співрозмовником. Учні наочно переконуються в тому, що мову можна використовувати як засіб спілкування. Рольова гра стає моделлю спілкування, тому що наслідують дійсність [4]. Така робота має значний потенціал.

У сучасному інформаційному середовищі в учнів є доступ до необмеженої кількості автентичних джерел інформації. Зокрема, існує певна кількість англомовних програм. Зазначимо такі з них, як от: *Minimalism: A Documentary about the Important Things*, *Capital C*, *Ted Talks: Life Hacks*, *The Profit*, *Dragons' Den*, *How I Made My Millions*. Вищезазначений матеріал

можна використовувати в освітньому процесі. Нами було розроблено сценарій рольових ігор. Один із прикладів подаємо в додатку В (див. Додаток Ж).

Інтернет-сервіси і додатки також насичують будь-який вид навчальної діяльності інтерактивністю. Це зокрема:

- *Google Classroom*;
- *My English Lab*;
- *Cambridge Assessment English*;
- *Kahoot.com*;
- *Socrative.com*.

Їх використання для навчальних цілей може бути обмежена лише часом, відведеним на вивчення дисципліни. З власного досвіду, ми можемо стверджувати, що учні із задоволенням беруть участь в укладанні лексичних, граматичних, лінгвокраїнознавчих вікторин.

Використання зазначених платформ і сервісів економить час педагога, а учні мають можливість, наприклад, простежити динаміку власної успішності. По закінченню вікторини педагог миттєво отримує звіт, який він обговорює з учнями.

Такий вид роботи мотивує учнів з таких причин:

- по-перше, зазначений вид роботи відповідає вимогам системи оцінювання;
- по-друге, учні намагаються укласти вікторину, яка буде відрізнятися від тієї, що підготували однокласники;
- по-третє, така робота дозволяє зосередитися на мовленнєвому матеріалі і вдосконалювати мовні навички.

Розглянемо більш детально виконану нами роботу. Так, тематичний блок включав роботу в командах:

Перша команда – *Team 1. «The Advocates»*

Друга команда – *Team 2. «The Opponents»*

Третя команда – *Team 3*. «*The Judges Time to get prepared with arguments*».

Етап перший – *Stage 1*. Перша команда: *Team 1 presents two arguments to support their point of view*.

Етап другий – *Stage 2*. Друга команда: *Team 2 presents two arguments to support their point of view. Time to prepare refutations*.

Етап третій – *Stage 3*. Друга команда: *Team 2 presents refutations*.

Етап четвертий – *Stage 4*. Перша команда: *Team 1 presents refutations*.

Етап п'ятий – *Stage 5*. «*The Judges make a decision and explain which team win*».

Проведене нами пробне навчання дало можливість визначити такі результати:

- Завдання 1: *presents two arguments to support their point of view*:
  - експериментальна група – 0,55%,
  - контрольна група – 0,53%;
- Завдання 2: *presents two arguments to support their point of view*.

Time to prepare refutations:

- експериментальна група – 0,54%,
- контрольна група – 0,51%;
- Завдання 3: *presents refutations part N1*:
  - експериментальна група – 0,56%,
  - контрольна група – 0,52%;
- Завдання 4: *presents refutations part N2*:
  - експериментальна група – 0,56%,
  - контрольна група – 0,53%.

Отже, відсоток успішності збільшився в експериментальній групі (див. Таблицю 3.2.).

Таблиця 3.2.

Результати пробного навчання

Тематичні завдання	Експериментальна група	Контрольна група
Завдання 1: <i>presents two arguments to support their point of view</i>	0,55%	0,53%
Завдання 2: <i>presents two arguments to support their point of view. Time to prepare refutations</i>	0,54%	0,51%
Завдання 3: <i>presents refutations part №1</i>	0,56%	0,52%
Завдання 4: <i>presents refutations part №2</i>	0,56%	0,53%

Результати пробного навчання за критеріями після проведеного дослідження. (Див. Діаграма 1).

Діаграма 1.

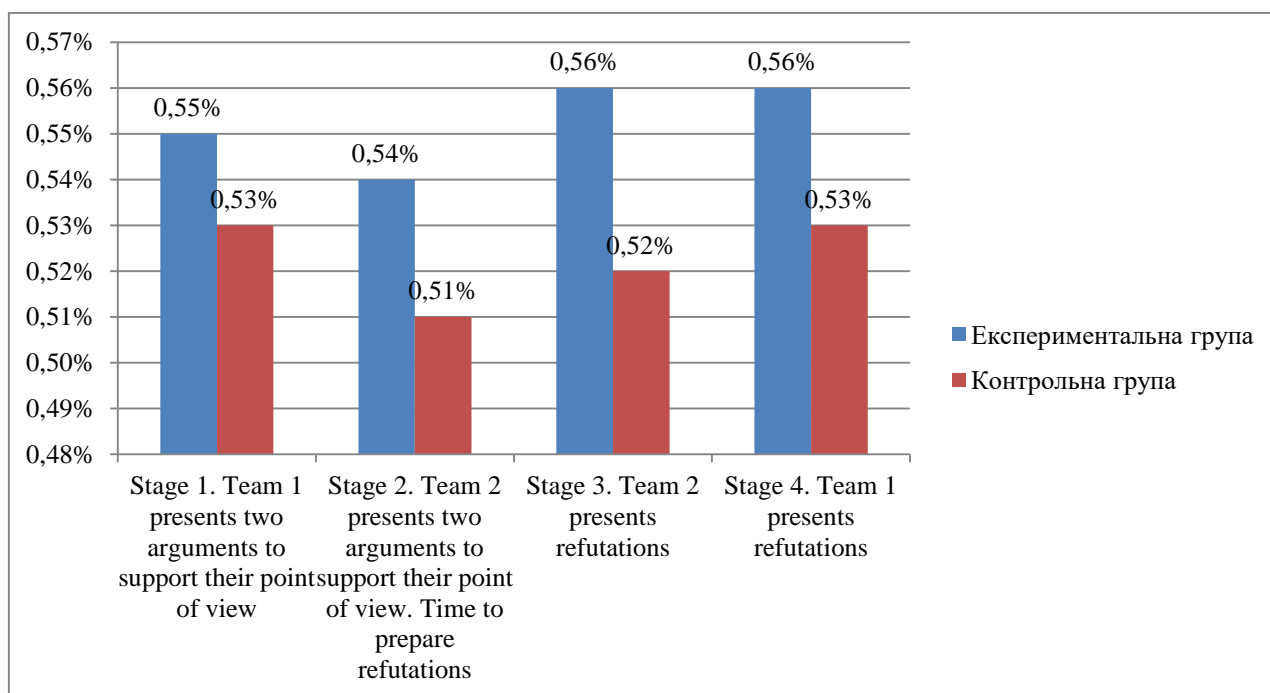

Рис. 3.1

Таким чином, відсоток успішності учнів збільшився в експериментальній групі:

- Завдання 1: *presents two arguments to support their point of view* – 0,02%;
- Завдання 2: *presents two arguments to support their point of view. Time to prepare refutations* – 0,03%;
- Завдання 3: *presents refutations part №1* – 0,04%;
- Завдання 4: *presents refutations part №2* – 0,03%.

Учні експериментальної групи виявили більшу зацікавленість, готували творчі завдання з використанням інтерактивних технологій навчання англійської мови. Анкетування (див. Додаток 3), яке ми проводили з учнями, показало що в значній мірі була підвищена мотивація учнів до навчання АМ. Отримані в ході пробного навчання результати, дають нам можливість зробити висновок про ефективність використання англійськомовного інтерактивного комплексу завдань та вправ для учнів 10 класу.

У зв'язку з можливостями цифрових освітніх ресурсів, для вдосконалення певних навичок й умінь, можна обирати деякі ресурси з відео і аудіо матеріалами, та для розвитку умінь читання і письма, автентичні матеріали для розширення словникового запасу та вдосконалення граматичних навичок. Важливо відзначити, що вищезазначена платформа має чітке планування курсу, навчальні об'єкти і адаптивний матеріал. Кожна частина має логічно самостійну порцію навчального матеріалу, наявним є елемент контролю знань в форматі тестів, завдань і практичних завдань. Всі компоненти і сама структура курсів чітко відповідають освітнім, виховним і особистісним цілям і завданням. Особлива увага в навчальній діяльності приділяється автентичним посібниками, які, у випадку з вивченням англійської мови, створюються, редагуються і коригуються носіями мови і висококваліфікованим фахівцями. Головне лінгвістичне завдання – вміле застосування теоретичних знань на практиці, в режимі реального спілкування, отримання комунікативного досвіду як з носіями мови, так і з представниками інших культур. У кожного ресурсу є переваги і недоліки, і тільки вміле поєднання і підбір джерел, які вирішують проблеми і поставлені цілі і завдання, допомагає вирішувати питання щодо вдосконалення знань і практичних навичок і умінь. Впровадження інтерактивних освітніх ресурсів в освітній процес дозволяє лаконічно доповнювати і поєднувати традиційні методи навчання з сучасними, тобто інформаційні технології, що дають можливість об'єктивно оцінювати виконані завдання, а також здійснюють постійний і різноманітний моніторинг успішності учнів. Зазначені нижче платформи, можна використовувати на різних етапах освітнього процесу.

Так, ресурси з аудіо і відео матеріалами *Breaking news English* – адаптовані новини, що мають різні рівні та озвучку в трьох версіях і певну кількість лексичних вправ та спікінг, що можуть стати помічником у вивченні англійської мови. В зазначеному ресурсі представлені адаптовані уривки з новин, які наповнені необхідною лексикою і доповнені завданнями різного спектру і спрямованості та включають доцільний матеріал для

відпрацювання таких видів мовленнєвої діяльності, як от: говоріння, сприйняття мови на слух і читання. Використовуючи даний ресурс можна обрати необхідний уривок новин, із запропонованих завдань до цього уривку відібрати ті, які вирішують першочергові завдання з тією чи іншою групою учнів, а частина завдань залишається на самостійне опрацювання. Процес вивчення мови, який включає в себе ознайомлення з газетними і журнальними статтями, цікавий, в першу чергу тим, хто навчається мови. Вибір подкастів уривків новин з різних тем, представлений на вищезазначеному сайті й пропонує учням сучасні і вживані ідіоматичні вирази, фразові дієслова, деякі словосполучення. Зазначимо, що подкасти та уривки з газетних статей є невеликими і вони доповнені чітко розробленими завданнями, фокус яких спрямований на відпрацювання найбільш частотних фраз і виразів, а також на їх граматичну структуру, це дає можливість запам'ятовувати їх і вживати в мовленні. Найбільш цікавими є такі частини: *warm-ups*, що включають деякі завдання для організації обговорення та прослуховування або читання тексту; *synonym match*, це завдання допомагає запам'ятовувати нові слова і вирази на основі вже відомих і створювати асоціативний ряд; *word search*, завдання що спрямовані на самостійний пошук синонімічного ряду, додаткової інформації та різних значень певного слова. *British Council*. Це освітня платформа міжнародної організації Великобританії, яка спрямована на підтримку відносин з іншими країнами в галузі викладання і вивчення англійської мови, обмін педагогічним досвідом та інноваційними технологіями успішного застосування мови в практичній діяльності вчителя. В першу чергу, це методичний освітній ресурс для педагогів, який можна використовувати на різних етапах навчання, з учнями різного рівня і різного ступеня підготовки. Мінусом зазначеного ресурсу є те, що самостійне вивчення мови з використанням джерел такої платформи, не представляється можливим. Але безсумнівною перевагою є те, що виникає можливість отримання актуальної інформації з МНІМ та складання міжнародних іспитів за умови і можливості навчання в англомовних країнах,

участь в міжнародних конференціях. Слід зазначити, що *British Council* розробив додаток для збільшення необхідного словникового запасу щодо підготовки до екзамену *IELTS* та певні особливості залучення технік і інструментів, щодо складання таких іспитів. Ресурс «*Podcasts for professionals*», присвячений різним сферам бізнес-діяльності. Вищезазначена частина представлена аудіозаписом, підготовкою до прослуховування і розуміння мови на слух, завданнями на відпрацювання таких компетенцій як «*listening for gist*», «*listening for details*», блоком питань для організації обговорення. Таким чином, розділ включає такі завдання для розвитку таких видів мовленнєвої діяльності, як: говоріння і сприйняття мови на слух.

Ресурси для розширення словникового запасу

Video Dictionary – відеословник англійською мовою, в якому можна знайти практично будь-яке слово з перекладом і прикладами вживання, він пропонує невеликі відеофрагменти з каналу *Youtube*, що демонструють, як слово вживається в мовленні. Ресурс використовується як допоміжний матеріал. Тобто школярі можуть знайти слово або словосполучення в відеофрагменті, який демонструє правильність вживання слова в певному контексті й знати його граматичну структуру. Це можуть бути фрагменти з передач, інтерв'ю, за участю політичних діячів і глав держав. Такі фрагменти сприяють правильному сприйняттю слова або словосполучення в мові, швидкому впізнаванню його в розмові, а також запам'ятовуванню і можливістю відтворювати той чи інший вираз. Такий ресурс зручно використовувати при ознайомленні з новими словами.

Розглянемо ресурси з навчання граматики. *Oxford English Grammar Course* – цей веб-сайт є інтерактивним доповненням з вивчення граматики, пропонує інтерактивні вправи, що дозволяють оцінити рівень володіння мовою школярів. Для будь-якого учня граматичний аспект є досить важким завданням для вивчення. Цей блок є базовим і необхідним для розвитку умінь спілкування, але граматика стає складним завданням в умовах самостійного вивчення мови, тому платформи, що надають матеріали та

ресурси з нескладним поясненням граматичних правил, вживання з демонстрацією прикладів, є провідними і платформа *Oxford English Grammar Course* є саме такою. Зазначений ресурс є граматичним доповненням до таких автентичних посібників як: «*Headway*», «*English File*», «*Solutions*», тощо. Недоліком платформи є саме той факт, що всі завдання з даного ресурсу можуть бути використані тільки в поєднанні з певним навчальними посібниками. В іншому випадку достатньо ефективний та інформативний ресурс.

Таким чином, інтерактивні технології навчання підвищують мотивацію, сприяють створенню продуктивної і творчої атмосфери на занятті. Інтерактивні технології реалізують принцип професійної спрямованості навчання, розвивають такі уміння, як от: критичне мислення, активізують пізнавальну діяльність і сприяють ефективному засвоєнню англійської мови. Подальші дослідження, з зазначеної теми, мають певний потенціал для розробки інтерактивних технологій в умовах дистанційного навчання.

3.3. Поради щодо формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи з власного досвіду роботи

В параграфі 3.3 ми розглянемо четверту фазу пробного навчання, а саме фазу інтерпретації. Так, до фази інтерпретація відносимо наступні компоненти, зокрема: аналіз даних, методичні рекомендації та їх упровадження в практику навчання. Відповідно до компонентів четвертої фази пробного навчання формуємо завдання для четвертої фази:

- підготувати методичні рекомендації;
- описати особливості формування англомовної інтерактивної компетенції учнів.

Традиційні освітні технології успішно застосовуються на перших етапах формування інтерактивної компетенції, коли відбувається оволодіння знаннями і первинними вміннями, за умови, що вони учнями осмислюються. Для розвитку подальших рівнів формування компетенцій стає необхідним залучення активних та інтерактивних освітніх технологій.

Інтерактивні технології – це методичне поняття, яке описує технології, способи і алгоритми збору, зберігання, обробки, подання та передачі інформації. Під зазначеним терміном розуміють комплекс об'єктів, дій і правил, що пов'язані з підготовкою, переробкою, передачею інформації при персональній, масовій та виробничій комунікації, а також технології, що інтегрально забезпечують вищезазначені процеси [40, с. 60].

Отже, інтерактивні технології – це технології, в яких навчання відбувається у взаємодії всіх школярів, у тому числі й педагога. Кейс-завдання і ситуаційні завдання дозволяють орієнтувати учнів у процесі навчання, демонструє зв'язок АМ з іншими дисциплінами, підкреслює важливість раніше набутих знань й умінь для вирішення певних завдань в майбутньому. Ситуаційні завдання дозволяють учню не тільки вирішувати проблему, але й аналізувати та оцінювати проблемну ситуацію.

Так, ділова гра – це форма відтворення змісту фрагментів майбутньої навчальної діяльності учнів, за допомогою моделювання реальних освітніх проблем, з якими вони можуть зустрічатися в різноманітних ситуаціях. На сьогоднішній день існує багато видів ділових ігор. За рівнем складності виділяють такі види ділових ігор:

- імітаційні вправи, особливістю яких є у вирішення нескладних освітніх завдань і вони відрізняються від інших видів ділових ігор меншим обсягом і спрощеністю вирішуваних завдань;

- «аналіз певних ситуацій», в ході таких дій учнів профільної школи знайомляться з певною ситуацією, що вимагає від них прийняття рішення, з подальшим колективним обговоренням (наприклад, працюючи в малій групі вирішити завдання, з подальшим його обговоренням);

– «розігрування ролей», при реалізації яких учням пропонується взяти участь у виконанні певної ролі з урахуванням запропонованої ситуації [54, с. 76]. (Див. Додаток К).

Використання в освітньому процесі такої інтерактивної форми навчання як рольова гра, що вимагає ретельної підготовки (як для вчителя, так і для учнів). На підготовчому етапі в обов'язки вчителя входить:

- визначення цілей і завдань рольової гри;
- розробка сценарію, який, як правило, стає вирішенням певної ситуації;
- аналіз підсумків рольової гри;
- розробка системи оцінювання учасників гри. При цьому слід враховувати, що кожен учень повинен отримати роль. Оцінку знань учнів (захист практичних робіт) вчитель проводить із застосуванням тестових завдань, кейс-завдань та ситуаційних завдань.

Щодо кейс-завдань і ситуаційних завдань, то вони є ефективними елементами контекстного навчання, що дозволяє провести орієнтування на навчання. Застосовуючи такі технології, можна вирішувати комплексні завдання, що демонструють зв'язок досліджуваної дисципліни з іншими, визначити важливість набутих знань та умінь для вирішення певних завдань в професійній діяльності. Ситуаційні завдання дозволяють учням оволодіти інтелектуальними операціями послідовно в процесі роботи, починаючи з ознайомлення з проблемою і потім через розуміння і застосування та їх аналіз й оцінка [42, с. 108].

Ділові ігри можна розглядати як універсальну форму навчання, тому що їх застосування в освітньому процесі має певні переваги та недоліки. До позитивних моментів використання ділових ігор можна віднести, зокрема:

- психологічний аспект: як правило, це такі складові, як от: отримання задоволення від участі в грі, супровід процесу навчання позитивним емоційним забарвленням і високим рівнем емоційного заряду, підвищеним рівнем мотивації та можливість проявити творчу ініціативу;

– ефективно досягнення пізнавальних цілей: активне поглиблення і закріплення знань, набуття навичок й умінь, необхідних для отримання освітньої та соціальної компетентності;

– успішне виконання виховних функцій: розвиток рівня правової свідомості, взаєморозуміння в колективі, формування вміння працювати в колективі, шанобливо, але критично ставитися до іншої думки;

– результативне досягнення розвиваючих цілей: розвиток логічного мислення, мовлення, вміння вести дискусії, уміння конструктивного спілкування. До недоліків можна віднести високу трудомісткість і різний рівень підготовки школярів [2, с. 300].

Головною метою освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти стає не тільки передача і отримання накопичених знань й умінь, а й компетентність у певній галузі. На даний момент, трактування понять компетенція і компетентність залишається варіативною. В цілому, виділяють два підходи до розкриття змісту компетентності: компетентність – це здатність; компетентність – застосування, використання.

Що ж стосується поняття «компетенція», то воно означає коло питань, в яких людина добре обізнана, володіє певними знаннями і має певний досвід [16, с. 100]. «Компетентна людина має знання і здібності, що дозволяють їй навести вагомні аргументи на підтримку власної думки, в нашому випадку англійською мовою. Поняття «компетенція» також включає практичні знання й вміння, корисні для розвитку творчої індивідуальності. В даний час поняття «компетентність» розглядають як особистісну категорію, а поняття «компетенції» як одиницю навчальної програми та окремі її складові [2, с. 301]. Таким чином, ми будемо дотримуватися поняття компетенція, яке найчастіше використовується для позначення освітніх результатів, оскільки для нас важливий саме результат, тобто сформованість англійської інтерактивної компетенції у здобувачів повної загальної середньої освіти.

Процес формування англійської інтерактивної компетенції передбачає взаємозалежну єдність англійської мови і накопичення

лексичного запасу. Англomовна інтерактивна компетенція формується в процесі комунікативної діяльності учнів, а комунікативна компетенція удосконалюється в процесі формування англomовної інтерактивної компетенції. Англomовна інтерактивна компетенція розуміється, як здатність комуніканта в певній мовленнєвій ситуації визначати контекстуальне значення слова, порівнювати обсяг його значення в двох мовах, розуміти структуру слова і використовувати його відповідно до мовленнєвої та лінгвокультурологічної ситуації, що заснована на лексичних знаннях та навичках, а також особистісному мовному та мовленнєвому досвіді. Англomовна інтерактивна компетенція як система складається з наступних компонентів, як от: мотивація, пізнання, практична діяльність, рефлексія та поведінковий компонент [65, с. 162].

Щодо нашого дослідження, необхідно розглядати англomовну інтерактивну компетенцію як здатність вирішувати завдання щодо спілкування англійською мовою в ситуаціях англomовної взаємодії. Формування англomовної інтерактивної компетенції залежить від формування в учнів лексичних навичок. У методичній літературі лексична навичка визначається як «автоматизована дія з вибору лексичної одиниці та її правильне поєднання з іншими одиницями у репродуктивному мовленні (говоріння та письмо) і автоматизоване сприйняття і асоціація з значенням в рецептивному мовленні (аудіювання і читання)» [58, с. 21].

Лексичні навички формуються за певними принципами. З нашої точки зору системоутворюючими принципами формування лексичних навичок є:

- принцип єдності навчання лексики;
- принцип інтегративності (інтеграція англійської мови і спеціальності) і принцип тематичної обумовленості (з урахуванням класу і профільності);
- принцип верифікації ментальних компонентів у змісті навчання лексиці (вирішення проблемних ситуацій максимально наближених до умов реального спілкування);

- принцип колективної взаємодії;
- принцип обліку дидактико-психологічних особливостей навчання та аудиторії.

Показниками сформованості англомовної інтерактивної компетенції виступають вміння, як-от: усвідомлено імітувати звуковий образ слова; автоматично знаходити слова в лексиконі; відповідно ситуації спілкування комбіновано вживати лексику; висловлювати одну й ту ж думку, використовуючи різноманітні лексичні одиниці; здогадуватися про значення слова з контексту; виходити зі скрутних ситуацій різними шляхами; проводити лексичну самокорекцію [12, с. 93].

Використання таких засобів як мультимедійні продукти, розважальні навчальні програми допомагають формувати, розвивати і вдосконалювати англомовну інтерактивну компетенцію.

При створенні комплексу завдань ми виділили такі етапи, як от:

- демонстрація;
- закріплення,
- контроль.

Згідно цих етапів ми рекомендуємо організовувати роботу таким чином. На I-му етапі проводити семантизацію нової лексичної одиниці. Комп'ютер допомагає вчителю обирати слайди: на екрані з'являються слайди з новою лексикою, які супроводжуються ілюстраціями та звуковими фрагментами. Учні переглядають вступну частину презентації і запам'ятовують, осмислюють новий матеріал. Це завдання, зазвичай, займає близько 5 хвилин. На II-му етапі, ми радимо зосереджувати увагу на подальшому тренуванні і закріпленні навчального матеріалу. Характер роботи обирає вчитель, тобто можна чергувати групову та індивідуальну форми роботи. Завдання займає 5-10 хвилин в залежності від складності та кількості лексичних одиниць, а також, з огляду на вікові та індивідуальні особливості учнів. На III-му етапі ми пропонуємо проводити контроль

вивченого матеріалу, тобто відбувається перевірка оволодіння нової лексики. Учитель надає учням завдання з теми.

На сьогоднішній день, в соціокультурному освітньому просторі існують різні інструменти і платформи для навчання, тестування і контролю в форматі уроку англійської мови та в позаурочний час в прямому ефірі [27, с. 25]. Подібні джерела можуть стати прийомами для введення нових тем і лексики, розсилки навчальних матеріалів і відео англійською мовою, та для створення вправ і тестів. Веб-ресурси можуть використовуватися як засіб контролю і підвищення мотивації школярів.

Наприклад, *Kahoot!* є безкоштовною платформою для навчання в ігровому форматі, за допомогою якої можна створювати вікторини з множинним вибором, тести та дидактичні ігри. Ця програма розроблена для соціального навчання. Учні збираються навколо головного екрану, наприклад, інтерактивної дошки або монітора. Також, вони виконують завдання з планшетів, ноутбуків, смартфонів, тобто з будь-якого пристрою, що має доступ до Інтернету. (Див. Додаток Л).

До укладання тестів та вікторин в *Kahoot!* ми рекомендуємо включати в них фотографії, зображення і навіть відеофрагменти, виводити бали за правильні відповіді на питання і врахувати швидкість виконання завдання. Щодо особливостей цього додатка, ми виділяємо можливість дублювати і редагувати тести, що дозволяє економити час. Для створення завдання існує чотири формати – вікторина (*quiz*), гра з перемішаними відповідями (*jumble*), обговорення (*discussion*), опитування (*survey*). *Kahoot!* пропонується для учня або вчителя, платформа обирає мову, аудиторію в якій буде дозволено бачити завдання, також, додає відео до тесту як привітання вчителя до уроку, так і відеофрагмент, що містить необхідну інформацію для виконання певного завдання. Кількість питань в додатку не обмежена. Учитель може поділитися посиланням на тест на платформі. Для участі учням необхідно надати пін-код для доступу до опитування. (Див. Додаток М).

В ході такої роботи, учням пропонується увійти в мобільний додаток *Kahoot!* щоб пройти ігровий тест для закріплення лексичних одиниць. Учні заходять до облікового запису, вводять пін-код гри, записаний учителем на дошці та розпочинають гру. Попередньо створюється ряд тестів на платформі *Kahoot!*. Як приклад, розглянемо тест під назвою «*Festivals and Celebrations*», який складається з 12 питань. У ньому учням пропонують заповнити прогалини в реченнях, та обирати правильний варіант відповіді з вивченими словами. Створені речення орієнтовані на закріплення лексики, в графі для вибору відповіді розміщують один правильний варіант відповіді і три неправильні. У параметрі часу рекомендовано ставити 30 секунд і включити параметр додаткових балів для тих учнів, хто швидше за інших будуть відповідати на запитання (<https://create.kahoot.it/share/festivals-andcelebrations/06c9ff85-d25f-4f9b-a443-28e65f0cd053>). До кожного завдання необхідно додати тематичне зображення, що пов'язано зі змістом речення.

Тестування в додатку *Kahoot!* закріплює лексику, урізноманітнює навчальний процес, а також, підвищує мотивацію учнів. Більш того, отримані результати тестування дозволяють оцінити ефективність проведеної роботи на уроці і якість набутих знань та вмінь. На основі отриманих даних у формі *Excel* подаються висновки про те, кому зі школярів варто приділити більше уваги, які з вивчених слів необхідно повторити і на скільки швидко учні справляються із завданнями. (Див. Додаток Н).

Отже, слід зазначити, що дослідження феномену «англомовна інтерактивна компетенція» дає нам можливість зазначити, що згідно з рядом досліджень, це складне явище і є складником комунікативної компетенції, її формування базується на основі ряду принципів, серед яких, на наш погляд, провідним принципом стає принцип колективної взаємодії; мінімальне тренування вимагає проводити роботу у три етапи, показниками сформованості виступають певні вміння. У даному параграфі, ми розглянули Інтернет-платформу *Kahoot!* та виділили головні її характеристики та

позначили особливості використання на уроках АМ в закладах загальної середньої освіти.

Висновки до Розділу 3

В третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності формування англomовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи» ми розглянули такі основні питання, як-от:

- позначити особливості організації пробного навчання щодо формування інтерактивної компетенції в учнів 10 класу;
- визначили результати експериментальної перевірки щодо формування англomовної інтерактивної компетенції учнів 10 класу;
- запропонували методичні рекомендації щодо формування англomовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи.

Так, ми з'ясували, що пробне навчання може допомогти перетворити навчання англійської мови в старшому шкільному віці в більш захоплюючий процес, інтегрувати і застосовувати ті технології навчання, які відповідають потребам і віковим особливостям учнів.

Крім цього, ми розглянули перший етап пробного навчання в 10 класі й дійшли висновку, що урок АМ з використанням інтерактивних прийомів та технологій навчання заохочує учнів на подальше навчання, підвищує рівень якості знань та формує їх англomовну інтерактивну компетенцію.

В ході експериментальної перевірки нашого дослідження, ми виявили, що рівень сформованості інтерактивної компетенції учнів в межах вищезазначеної теми є достатнім та в деяких випадках вимагає подальшої роботи для ефективного результату.

Таким чином, експериментальна перевірка ефективності використання англomовного комплексу завдань та вправ для учнів 10 класу щодо формування їх англomовної інтерактивної компетенції показала, що застосування сучасних технологій в освітньому процесі створює передумови для підвищення якості, мотивації та результативності навчання.

В процесі нашого дослідження ми також визначили, що інтерактивні технології навчання підвищують мотивацію учнів, сприяють створенню продуктивної і творчої атмосфери на занятті. Інтерактивні технології реалізують принцип професійної спрямованості навчання, розвивають такі уміння, як от: критичне мислення, активізують пізнавальну діяльність і сприяють ефективному засвоєнню англійської мови. Подальші дослідження, з зазначеної теми, мають певний потенціал для розробки нових інтерактивних технологій навчання в умовах дистанційного навчання.

Нами було позначено, що особлива увага в навчальній діяльності приділяється автентичним посібникам, які створюються, редагуються і коригуються носіями мови і висококваліфікованим фахівцями. Головне лінгвістичне завдання - вміле застосування теоретичних знань на практиці, в режимі реального спілкування, отримання комунікативного досвіду як з носіями мови, так і з представниками інших культур. Так, кожний ресурс має певні переваги і недоліки, і тільки вміле поєднання і підбір джерел, які впливають на виконання цілей і завдань, допомагає вирішувати питання вдосконалення знань і практичних навичок і умінь учнів. Впровадження інтерактивних освітніх ресурсів в освітній процес дозволяє лаконічно доповнювати і поєднувати традиційні методи навчання з новими, сучасними, що базуються на інформаційні технології, об'єктивно оцінювати виконані завдання, а також дає можливість здійснювати постійний і різноманітний моніторинг успішності школярів.

В ході роботи ми запропонували певні рекомендації для вчителів щодо формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи. З власного досвіду, вивчення поняття «англомовна інтерактивна компетенція» ми з'ясували, що згідно з рядом досліджень, це складне поняття є складником комунікативної компетенції, її формування базується на основі ряду принципів, серед яких, на наш погляд, провідним принципом стає принцип колективної взаємодії, а мінімальне тренування потребує проводити роботу у три етапи, показниками сформованості

виступають певні вміння. В нашому дослідженні ми розглянули Інтернет-платформу *Kahoot!* та виділили головні її характеристики й позначили особливості її використання на уроках АМ.

Таким чином, застосування інтерактивних технологій навчання в освітньому процесі передбачає, передусім, високий рівень професіоналізму вчителя, його інформаційних й аналітичних умінь на етапі підготовки до уроку та організаційних, комунікативних умінь на етапі навчання учнів.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного нами дослідження з теми «Формування англomовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи» ми дійшли таких висновків:

сучасна педагогічна думка висуває на перший план необхідність реформування системи освіти у такому напрямку, щоб визначити учня центральною фігурою освітнього процесу та розвивати в нього саме пізнавальну активність.

Щодо інтерактивного навчання, то воно реалізує виконання таких завдань:

- формує й розвиває комунікативні вміння й навички, сприяє встановленню емоційних контактів між учнями;
- вирішує інформаційне завдання, яке дає можливість учням працювати з необхідною інформацією, без якої не можливо здійснювати спільну діяльність;
- формує універсальні навчальні дії (аналіз, синтез, визначення цілей та ін.), тобто забезпечує залучення навчальних і розвиваючих завдань;
- забезпечує вирішення виховних завдань, тобто привчає працювати в команді, поважати і прислухатися до думки оточуючих.

Так, вивчення можливостей використання інтерактивних прийомів й технологій навчання англійської мови дає нам можливість стверджувати, що вони сприяють формуванню у здобувачів середньої освіти таких компетенцій, як- от: здатність вивчати контекст нової інформації та пропонувати її тлумачення, розвивати в школярів дослідницькі здібності, здатність сприймати різноманітність інформації та позначити їх відмінності, здатність до ініціативи та прагнення до успіху.

Таким чином, мета нашого дослідження була досягнута. Ми обґрунтували доцільність використання інтерактивних прийомів й технологій

навчання щодо формування англомовної інтерактивної компетенції учнів на уроках АМ.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи нами були вирішені наступні завдання:

- по-перше, ми дали дидактичну характеристику формування інтерактивної компетенції та позначили психолого-лінгвістичні характеристики формування інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи;
- по-друге ми визначили методичні вимоги до формування інтерактивної компетенції учнів;
- по-третє, ми проаналізували сучасні підходи та технології формування англомовної інтерактивної компетенції та розкрили особливості їх використання на уроках англійської мови;
- по-четверте, ми розробили комплекс завдань і вправ для формування англомовної інтерактивної компетенції;
- по-п'яте, ми проаналізували прийоми формування англомовної інтерактивної компетенції в позакласній роботі учнів;
- по-шосте, ми проаналізували роботу вчителя щодо його конструктивно-планувальної діяльності планування у процесі формування англомовної інтерактивної компетенції учнів та окреслили особливості організації та результати пробного навчання;
- по-сьоме, ми запропонували поради з власного досвіду роботи щодо формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи.

Так, об'єктом нашого дослідження був процес формування англомовної інтерактивної компетенції учнів на уроках англійської мови з використанням інтерактивних прийомів й технологій навчання.

Щодо предмету дослідження, то слід підкреслити, що ми розглянули фрагменти уроків з АМ з використанням інтерактивних технологій навчання

щодо формування англомовної інтерактивної компетенції учнів різних вчителів-методистів, а саме: Л. Биркун, В. Волкової, О. Коваленко, С. Крамаренко, В. Ощепкової, О. Поментун, Л. Пироженко, В. Редька, Г. Рудик, Г. Шамшиєвої та ін. й підготували комплекс вправ і завдань з АМ з використанням інтерактивних прийомів й технологій навчання.

В ході проведеного нами дослідження ми підтвердили висунуту нами гіпотезу про те, що використання англомовного комплексу завдань з залученням інтерактивних та інформаційно-комунікативних технологій навчання учнів профільної школи будуть ефективно впливати на якість та результативність навчання.

В проведеній нами дослідницькій роботі ми використовували наступні методи:

- провели узагальнення досвіду навчання англійської мови в Комишівському закладі загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів, Ізмаїльського району, Одеської області в 10 класі (вчитель англійської мови – Касап Олександр Олександрович);
- опрацювали наукові джерела з методики навчання іноземних мов та культур та суміжних з нею наук, як-от: Л. Биркун, В. Волкова, О. Коваленко, С. Крамаренко, В. Ощепкова, О. Поментун, Л. Пироженко, В. Редько, Г. Рудик, Г. Шамшиєва та ін.;
- проаналізували різні прийоми використання інтерактивних прийомів й технологій навчання щодо формування англомовної інтерактивної компетенції учнів 10 класів;
- приймали участь в науковому спостереженні та пробному навчанні з АМ в Комишівському закладі загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів, Ізмаїльського району, Одеської області в 10 класі (вчитель англійської мови – Касап Олександр Олександрович);
- підготували модель щодо певних особливостей організації пробного навчання;
- провели розвідувальний методичний експеримент.

У нашій кваліфікаційній роботі ми позначили наукову новизну дослідження, а саме – обґрунтували ефективність використання інтерактивних прийомів й технологій навчання щодо формування англомовної інтерактивної компетенції учнів.

За результатами проведеного нами дослідження опубліковано 4 наукові статті, як-от:

1. Формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи; V Всеукраїнська студентська науково - практична конференція Науковий пошук студентів XXI ст.: актуальні питання гуманітарних і соціально-економічних наук (листопад 2019, м. Ізмаїл);

2. Сучасні технології формування англомовної інтерактивної компетенції учнів профільної школи; XXXI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії (жовтень 2020 р., м. Переяслав);

3. Прийоми формування англомовної інтерактивної компетенції учнів профільної школи; Міжнародна науково-практична конференція: Вища освіта у міждисциплінарному вимірі: від культурних традицій до педагогічних інновацій (листопад 2020 р. м. Ізмаїл);

4. Особливості використання інтерактивних технологій навчання англійської мови у профільній школі; Міжнародна студентська наукова конференція: Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки (листопад 2020 р., м. Запоріжжя).

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

Так, в першому розділі, який має назву «Теоретичні основи формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи» ми розглянули такі основні питання, як-от:

- проаналізували дидактичні характеристики формування інтерактивної компетенції учнів;

- з'ясували психолого-лінгвістичні характеристики формування інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи;
- визначили методичні вимоги до формування інтерактивної компетенції.

Проведений нами аналіз дає можливість стверджувати, що інтерактивні технології навчання впливають на виховний аспект розвитку особистості. Специфіка інтерактивно-групових технологій полягає в тому, що вони сприяють взаємодії учасників, а також виявляють в учнів активне навчання. В умовах виконання певних простих завдань, групова діяльність стимулює учасників освітнього процесу та веде до змагання. Нами були охарактеризовані основні переваги інтерактивних технологій навчання, як-от: інтерактивні технології навчання є дуже продуктивними, оскільки вони сприяють високому ступеню мотивації, максимальної індивідуальності навчання, впливають на творчість, самореалізацію учнів. Засвоєння матеріалу, стає ефективнішим тому, що учні набувають знання самостійно, свідомо. Інтерактивне навчання в профільній школі дає можливість школярам формувати характер, розвивати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення; формувати критичне мислення; виявляти і реалізувати індивідуальні можливості, формувати позитивну мотивацію до вивчення англійської мови та усвідомлювати значущість цього предмету в практичній діяльності. Тож, інтерактивність під час навчання англійської мови дозволяє зробити урок незвичайним, більш насиченим і цікавим, якісно засвоювати навчальний матеріал і впливати на мотивацію учнів. Основні дидактичні характеристики формування інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи спираються на ключову мету навчання, а саме безпосередню взаємодію вчителя з учнями, учня з учнем на уроках англійської мови, а також використання вчителем різноманітних прийомів та технологій навчання, освітніх засобів та форм організації діяльності для підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу й пробудження в

учнів інтересу до навчання, формування власної думки та їх активну роботу в команді.

У другому розділі під назвою «Організація освітнього процесу щодо формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи» ми розглянули такі основні питання, як-от: позначили сучасні підходи та технології формування англомовної інтерактивної компетенції; описали комплекс завдань для формування англомовної інтерактивної компетенції; розглянули прийоми формування англомовної інтерактивної компетенції в позакласній роботі учнів.

Також, ми з'ясували, що до основних вимог що ставляться до особистісних і метапредметних зв'язків відносяться, зокрема: формування світогляду заснованого на діалозі культур при великому усвідомленні рідної культури, готовність і здатність до взаємодії з представниками англомовної культури. Згідно з програмою з англійської мови на базовому рівні для профільних класів старшої школи, основне призначення навчання англійської мови полягає у формуванні у старшокласників англомовної інтерактивної компетенції (АІК). Особливу увагу було спрямовано на приклади завдань і вправ щодо формування інтерактивної компетенції учнів 10 класів. При укладанні системи вправ ми враховували і те, що формування міжкультурної комунікативної компетенції здійснюється шляхом перевірки писемного перекладу поетичного твору, що дозволяє визначити алгоритм дій, як-от: учень спочатку читає поетичний твір, знайомиться з його змістом (ціннісні орієнтири), а потім пропонує власний переклад тексту англійською мовою в прозовій формі, що відображає ціннісні уявлення англомовної культури.

У третьому розділі, що має назву «Експериментальна перевірка ефективності формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи» ми розглянули особливості організації пробного навчання щодо формування інтерактивної компетенції в учнів 10 класу; представили результати експериментальної перевірки щодо

формування англомовної інтерактивної компетенції учнів 10 класу; позначили деякі поради щодо формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи.

Проведене нами дослідження дало можливість позначити певні результати, тобто при виконанні завдань 1-4 учні продемонстрували такі відсоткові показники:

- Завдання 1: *presents two arguments to support their point of view*: експериментальна група – 0,55%, контрольна група – 0,53%;

- Завдання 2: *presents two arguments to support their point of view. Time to prepare refutations*: експериментальна група – 0,54%, контрольна група – 0,51%;

- Завдання 3: *presents refutations part N1*: експериментальна група – 0,56%, контрольна група – 0,52%;

- Завдання 4: *presents refutations part N2*: експериментальна група – 0,56%, контрольна група – 0,53%.

Отже, відсоток успішності учнів збільшився в експериментальній групі:

- Завдання 1: *presents two arguments to support their point of view* – 0,02%;

- Завдання 2: *presents two arguments to support their point of view. Time to prepare refutations* – 0,03%;

- Завдання 3: *presents refutations part №1* – 0,04%;

- Завдання 4: *presents refutations part №2* – 0,03%.

Результати проведеного нами дослідження дали нам можливість сформулювати деякі поради випускникам й вчителям-початківцям щодо формування англомовної інтерактивної компетенції здобувачів середньої освіти профільної школи, а саме:

- для ефективного розвитку комунікативної компетенції стає необхідним залучення активних та інтерактивних освітніх технологій навчання;
- кейс-завдання і ситуаційні завдання дозволяють орієнтувати учнів у процесі навчання, демонструють зв'язок АМ з іншими дисциплінами, виокремлює важливість раніше набутих знань й умінь для вирішення певних завдань у майбутньому;
- використання таких засобів як мультимедійні продукти, розважальні навчальні програми допомагають формувати, розвивати і вдосконалювати англомовну інтерактивну компетенцію;
- ми радимо використовувати ділові ігри, які можна розглядати як універсальну форму навчання, тому що їх застосування в освітньому процесі має певні переваги;
- ми рекомендуємо, використовуючи інтерактивні технології, усвідомлено імітувати звуковий образ слова; автоматично знаходити слова в лексиконі; відповідно ситуації спілкування комбіновано вживати лексику;
- ми радимо, використовуючи інтерактивні технології, висловлювати одну й ту ж думку, використовуючи різноманітні лексичні одиниці; здогадуватися про значення слова з контексту;
- ми рекомендуємо, використовуючи інтерактивні технології, виходити зі скрутних ситуацій різними шляхами; проводити лексичну самокорекцію;
- ми радимо використовувати різні інструменти і платформи для навчання, тестування і контролю в форматі уроку англійської мови та в позаурочний час в прямому ефірі;
- ми рекомендуємо організовувати роботу таким чином: на I-му етапі проводити семантизацію нових лексичних одиниць; на II-му етапі, ми радимо зосереджувати увагу на тренуванні і закріпленні навчального

матеріалу; на III-му етапі ми пропонуємо проводити контроль вивченого матеріалу, тобто перевіряємо засвоєння нової лексики;

– радимо використовувати веб-ресурси, які можуть використовуватися як засіб контролю і підвищення мотивації школярів.

Таким чином, інтерактивні прийоми й технології навчання підвищують мотивацію учнів, сприяють створенню продуктивної і творчої їх діяльності на уроках. Інтерактивні технології впливають на реалізацію принципу професійної спрямованості навчання, розвивають такі уміння, як от: критичне мислення, активізують пізнавальну діяльність і сприяють ефективному засвоєнню англійської мови. Подальші дослідження з зазначеної теми мають певний потенціал, а саме – для розробки інтерактивних прийомів й технологій навчання в умовах дистанційної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Акмаль А.Ю., Садикова Р.А. Інтерактивна дошка як сучасний підхід до використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках. *Наука сьогодні: реальність і перспективи матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Науковий центр «Диспут». 2017. С. 114-115.
2. Андрєєва, В. М., Григораш, В. В. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром. Упорядники: В. М. Андрєєва, В. В. Григораш, Харків : Вид. група «Основа», 2017. 352 с.
3. Борецька Г.Е. Сучасні технології формування англомовної компетенції говорінні в учнів основної і старшої школи, Г. Е Борецька. *Іноземні мови*. 2016. № 2 . С. 23–26.
4. Будімірова О. А. План-конспект уроку з англійської мови на тему “Mass Media” URL: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/english/35348/ (дата звернення: 10.07.2020).
5. Верютина А.Б. Методы повышения мотивации обучающихся к изучению иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2016. №10. , С. 26 – 29.
6. Володичева А. С. Методическая разработка урока английского языка «Радио и телевидение» URL: <https://kopilkaurokov.ru/angliiskiyYazik/uroki/urok-po-tiemie-sriedstva-massovoi-informatsii>
7. Воронін Ю. А. Технічні та аудіовізуальні засоби навчання : навчальний посібник. Ю. А. Воронін., Воронеж: Воронежський державний педагогічний університет, 2001., 232 с.
8. Воронова Є.М. Мультимедійний та дистанційний курс комунікативної англійської мови та її основних граматичних явищ. Харків: ХНАДУ. 2015. 186 с.

9. Дичківська І. М. Інновації в педагогічних технологіях: навч. посіб. К.: Академвидав, 2017. 218 с.
10. Зиганов М. Мнемотехніка. Запам'ятовування на основі візуального мислення. К.: Школа раціонального читання, 2017. 304 с.
11. Зулфикорова А. Б. *Интерактивные методы обучения английскому языку в школе. Молодой ученый. 2017. №19. С. 298-300.*
12. *Инновационные педагогические технологии: Активное обучение: учебное пособие для студ. высш. учеб.заведений.* М.: Издат. центр «Академия», 2019. 192 с.
13. Ільченко О. А. Політичні евфемізми як складова сучасної мови ЗМІ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Серія «Філологічна». 2015. Вип. 59. С. 78-80.
14. Інноваційні технології навчання від А до Я. упор. В. Волкова. К. : Шкільний світ, 2015., 96 с.
15. Ішутіна О. Використання інтерактивних методів, прийомів та технологій, *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти.* № 2. С. 155-163 2015.
URL: <http://pptma.dn.ua/files/2015/2/19.ishutina.155-163.pdf> (дата звернення: 03.09.2020).
16. Калініна Л. В., Самойлюкевич І. В., Мисечко О. Є , Березенська Л.І., Сіваєва Н. П. Розвиток професійно-методичної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови: проблемні завдання : Навчальний посібник., Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 200 с.
17. Карповская Н. О. Интернет на уроках иностранного языка URL: <http://открытыйурок.рф/статьи/605880/> (дата звернення: 10.07.2020)
18. Киселева Т. В. Коммуникативная корректность в языковой картине мира URL: http://old.kpfu.ru/science/news/lingv_97/n62.htm
19. Киселиця Л. Проектна технологія – основи виховних систем. *Рідна школа.* 2016. № 10. С. 23-24.

- 20.Коваленко О.П. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах*. Педагогічна преса. 2017. С. 4-10.
- 21.Козлова Г.М. Методичні рекомендації і завдання з проведення тренінгу «Чи знаємо ми інтерактивні методи навчання?» для викладачів учасників Тренінг-курсу «Сучасні освітні технології». ОНЕУ, 2016. С. 33-36.
- 22.Комунікативні методи та матеріал для викладання англійської мови; перекл. з англ. мови та адаптація Л. В. Биркун. Oxford Univ. Press, 2015. С. 20-48.
- 23.Коньшева А. В. Английский язык. Современные методы обучения. Минск: ТетраСистемс, 2017. 352 с.
- 24.Котовська, А. Основні тенденції сучасної методики викладання іноземних мов. А. Котовська. English. 2016. №17. с. 4-7
- 25.Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання, як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. *Відкритий урок*. 2016. № 5-6. С. 7-10.
- 26.Кухаренко В. М. Системний підхід до використання особливостей змішаного навчання, *Інформаційні технології в освіті*, № 24, с. 53-67. 2015. 320 с.
- 27.Литвиненко, С. Використання інтерактивного навчання у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів. Науково-методичний журнал «Нова педагогічна думка»., 2018., № 1. С. 22-28.
- 28.Луцик І. Г. Дидактичні умови інтерактивного навчання предметів суспільно-гуманітарного циклу в педагогічних коледжах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання. І. Г. Луцик., Кривий Ріг, 2016. 20 с.
- 29.Льюїс Р.Д. Ділові культури в міжнародному бізнесі. Від зіткнення до взаєморозуміння. Пер. з англ. 2-е изд. Львів: Наука, 2015. 448 с.

- 30.Мазко О. П. Інтерактивні технології формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов: навч.-метод. посібник О. П. Мазко., Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2015. 96 с.
- 31.Мандель Б. Р. Современные и традиционные технологии педагогического мастерства: учеб. пособие для магистрантов. М.; Берлин: Директ-Медия, 2015. 175 с.
- 32.Методика викладання іноземних мов у профільних навчальних закладах, кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Вид. 2-ге, випр. і перероб. К. : Ленвіт, 2017. 328 с.
- 33.Моделювання й інтеграція сервісів хмаро орієнтованого навчального середовища: монографія. Копняк Н., Корицька Г., Литвинова С., Носенко Ю.. Київ: ЦП «Компринт», 2015. 163 с.
- 34.Муравьева Л. М. Использование технологии интерактивного обучения на уроках английского языка в 9-11-х классах. Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2016, № S13. 0,5 п. л. URL: <http://e-koncept.ru/2016/76158.htm>.
- 35.Муштавинская И.В., Заир-Бек С.И. Развитие критического мышления на уроке: пособие для учителей общеобразовательных учреждений. М: Просвещение, 2016., 223 с.
- 36.Назаренко Т. Ю. Самостоятельная работа студентов на занятиях иностранного языка в вузе. Научно-практический журнал «Современные научные исследования и инновации». 2016., Вып. 4.
- 37.Науменко С. В. План-конспект уроку з англійської мови на тему “Mass-Media” URL: <http://metodportal.com/node/42637> (дата звернення: 10.07.2020)
- 38.Ощепкова В.В. Мова і культура Великобританії, США, Канади, Австралії, Нової Зеландії. Х.: Освіта, 2016. 336 с.
- 39.Патенко І. В. План-конспект підсумкового уроку з теми «Засоби масової інформації» URL: <http://metodportal.com/node/60283> (дата звернення: 10.07.2020)

40. Педагогічні технології: Навчально-методичний посібник. Укладачі: Нікуліна А.С., Шацька Р.М., Молчанов В.М., Харагірло В.Є., Донецьк: ДПО ІПП, 2015. 80 с.
41. Пехота О.М. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навчальний посібник. К.: Видавництво А.С.К., 2016. 240с.
42. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навчальний посібник. О. М. Пехота, В. Д. Будак та ін. за ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти, Київ : Видавництво А.С.К., 2016. 240 с.
43. Плотникова Е.В. Использование газетной статьи на уроках английского языка в средних учебных заведениях URL: <http://scaspee.com/6/post/2013/01/42.html> (дата звернення: 10.07.2020)
44. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2016. 136 с.
45. Пометун О. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. Київ: К.І.С., 2015. 255 с.
46. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К., 2015. 228 с.
47. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: А.С.К., 2015. 250 с..
48. Пометун О.М. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці. *Доба*. 2017. № 2. С. 2-6.
49. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін Ірпінь: Видавець Романенко Л. Л., 2016. 398 с.
50. Програма Intel «Навчання для майбутнього» URL: <http://iteach.com.ua/>.

- 51.Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови. *Рідна школа*. 2016. № 8-9. С. 28-36.
- 52.Редько В. Психологічна характеристика формування інтерактивних компетентностей під час навчання іноземної мови. В. Редько. *Рідна школа*. 2015. № 8-9. С. 28-36.
- 53.Рудик Г.А. Компетентнісний підхід в освіті (питання і відповіді) Інноваційна школа XXI століття. К., 2016. 96 с.
- 54.Скрипник, М. І. Інтерактивне навчання : Основні поняття. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання. Бібліотека «Шкільного світу». Київ : «Редакція загально педагогічних газет». 2017. 96 с
- 55.Тымченко К. Ю. План конспект урока по англійському языку на тему “Mass Media” URL: <https://infourok.ru/plan-konspekt-uroka-po-angliyskomu-yaziku-na-temu-mass-media-klass-984927.html>
(дата звернення: 10.07.2020)
- 56.Федотова Т. А. Приемы работы с газетой в старших классах на уроках англійского языка URL: <http://открытыйурок.рф/статьи/503958/> (дата звернення: 10.07.2020)
- 57.Шавкиева Д. Ш., Абдукадырова Н. А., Камалова Д. К. Применение интерактивных методов в процессе обучения иностранным языкам. *Молодой ученый*. 2015. №10. С. 450-451.
- 58.Шамов А.Н. Лексические навыки устной речи и чтения – основа семантической компетенции обучаемых. *Иностранные языки в школе*. №4. 2017. С. 19 – 25.
- 59.Шамшиєва Г.Л.А. Interactive board as means of interactive training. *Вісник Ошського державного університету*. 2018. № 2. С. 187-189.
- 60.Шапкина Е. В. Интернет в системе средств массовой информации и особенности его восприятия в общественном сознании. *Вестник Кемеровского государственного университета. Политические науки и социология*. 2015. №2 (62). Т. 2. С. 94-98.

61. Шевченко Є. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови. Є. Шевченко Англійська мова та література. 2014. № 24. С. 4–6.
62. Шульга А. Ю. Разработка занятия по английскому языку 10 класс тема “Mass Media” URL: <https://infourok.ru/razrabotka-zanyatiya-po-angliyskomu-yaziku-klass-tema-mass-media-2273363.html> (дата звернення: 10.07.2020)
63. Ялышева А.А. Мастер-класс «Интерактивность в преподавании английского языка» [Электронный ресурс] – <https://goo.gl/O0xk8b>
64. Bress P. Humanistic language teaching. URL: <http://www.teachingenglish.org.uk/articles/humanistic-language-teaching>. (дата звернення: 23.07.2020).
65. Byrne, D. Keys to Language Teaching. Techniques for Classroom Interaction. Longman, 2015. 180 p.
66. Ellis G. Learning to Learn English. *Cambridge University Press*, 2016. P. 25-26.
67. Klooster D. What is Critical Thinking? and How Can We Teach It? D.Klooster. URL: http://www.criticalthinkingblog.org/wpcontent/uploads/2015/12/What_is_Critical_Thinking_and_How_Can_We_Teach_It1.pdf. (дата звернення: 23.07.2020).

Додатки

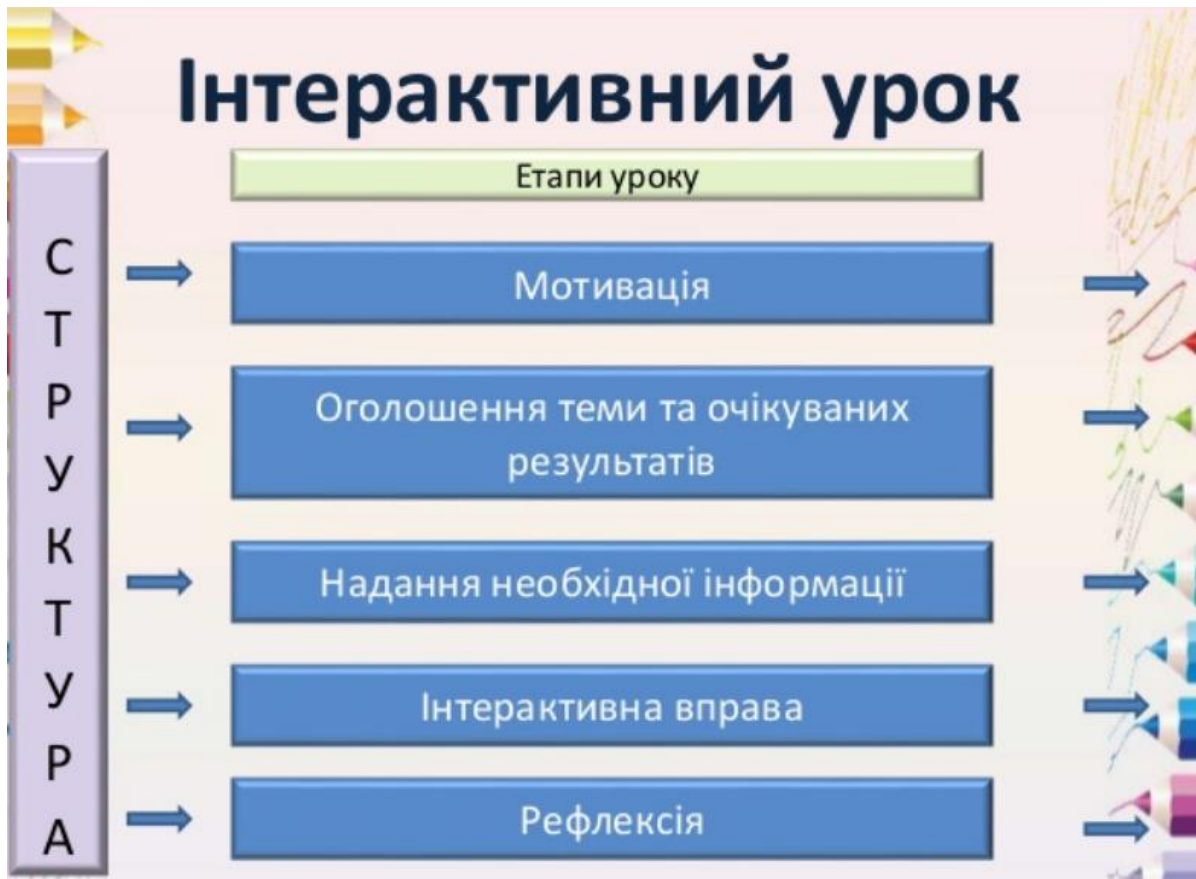

Що таке інтерактивне навчання?

Переваги інтерактивного навчання

*Додаток Г***Таблиця оцінки результативності виконання завдань****Таблиця**

Peer-assessment	Yes	No
<i>The students interact with each other and use functional language</i>		
<i>The students were able to speak about the topic easily</i>		
<i>The group/the class understood their ideas</i>		
<i>The students used the vocabulary from the unit</i>		
<i>The students expressed their opinions and gave a number of arguments</i>		

Topics for discussion:

- 1. The government should pay for post secondary education*
- 2. Technological advances contribute to higher unemployment rates*
- 3. Plastic money encourages more spending than saving. ... Plan of debates:*

Divide the class into three teams

Team 1. The Advocates

Team 2. The Opponents

Team 3. The Judges Time to get prepared with arguments

Stage 1. Team 1 presents two arguments to support their point of view

Stage 2. Team 2 presents two arguments to support their point of view. Time to prepare refutations

Stage 3. Team 2 presents refutations

Stage 4. Team 1 presents refutations

Stage 5. The Judges make a decision and explain which team wins

Приклад матеріалів з автентичних джерел інформації:*Role-play based on the Dragons' Den Show**Cast**Moderator**3 investors**3 teams of entrepreneurs (3 or 4 in each team)**The moderator is responsible for timing.*

Stage 1. The role-play starts by dividing the class into teams. Team 1 – three investors, teams 2, 3 – three or four entrepreneurs.

The entrepreneurs choose what product or service they are going to make or provide which deals with sustainable production. The teams have 5 minutes to decide on a product or service and give it a name.

Stage 2. The moderator writes down the products/ services on the board. Now the teams have got 5–10 minutes to formulate their business plan and arguments. At the same time, the investors work out a list of criteria for a pitch assessment.

Stage 3. The investors have 1 minute to announce the criteria. Then, each team has 3 minutes for the pitch. They start by stating their name, the name of the business, the amount of money they are pitching for and the percentage of equity they are willing to give away in their company. If it exceeds 3 minutes, the investors can stop the entrepreneurs at any point but they cannot interrupt the initial pitch. At the end of each pitch, the investors can ask questions. It is a good idea for the entrepreneurs to answer all the questions asked because it may affect the outcome. They may ask the investors any questions that help them determine whether they are suitable investors for their business.

Stage 4. The investors have 2 minutes to make their final decision. They have \$150,000 and they can give it only to one pitch. The team which gets the money wins.

Додаток 3

Анкета щодо виявлення рівня мотивації учнів до навчання АМ
Доброго дня, шановні учні. Перед Вами анкета, яка допоможе виявити Вашу мотивацію до навчання англійської мови.

Просимо Вас відповісти на запитання.

1. Ваше ім'я _____ (впишіть)
2. Ваша стать ___чол. ___жін. _____ (необхідне обведіть)
3. Ваш вік _____ (впишіть)
4. Чи подобаються Вам уроки англійської мови (АМ)?
 _____
 ___ так ___ ні _____ (необхідне обведіть) _____
5. Що більше всього подобається робити на уроках АМ:
  - писати листи;
  - читати тексти;
  - слухати тексти;
  - складати діалоги;
  - виконувати вправи.
6. Ви відвідуєте школу із задоволенням?
 _____
 _____
 _____
7. Чи є у Вас бажання відвідувати додаткові заняття з АМ?
 _____
 _____
 _____
8. Як Ви вважаєте, чи існує необхідність вивчення АМ?
 _____
 _____

Дякуємо Вам за участь в анкетуванні!

Організація інтерактивного навчання передбачає:

Робота в групах

Учні об'єднуються в групи за будь-яким принципом, розподіляють ролі, виконують завдання.

1. **Спікер:** організовує виконання завдання, визначає доповідача, підбиває підсумки роботи.
2. **Секретар:** веде записи результатів роботи в групі.
3. **Секундант:** стежить за часом.
4. **Доповідач:** доповідає про результати роботи в групі.

Використання платформи *Kahoot!* для дистанційного навчання

Що таке “Kahoot!”?

“Kahoot!” – це навчальна платформа, за допомогою якої можна проводити інтерактивні заняття та перевірку знань учнів за допомогою онлайн-тестування. Отримати доступ до неї можна через веб-браузер або додаток Kahoot у Google Play або App Store.

Як зареєструватися на платформі «Kahoot!» безкоштовно?

Для того, щоб розпочати роботу на платформі спочатку потрібно зареєструватися та створити обліковий запис.

Процедура створення облікового запису виглядає наступним чином: спочатку потрібно перейти на сайт Kahoot.com та обрати опцію «Зареєструватися безкоштовно» (Sign up for free!). Тоді на сторінці з’явиться можливість обрати одну з чотирьох ролей: вчитель (Teacher), студент (Student), дім (Home) і бізнес (Business).

Потрібно обрати відповідну роль (наприклад, вчитель) і на сторінці з’явиться можливість охарактеризувати місце праці: школа (School), вища освіта (Higher education), шкільна адміністрація (School administration), бізнес (Business) та інше (Other).

Відтак потрібно зазначити свою електронну адресу та створити пароль. Після цього сайт запропонує один з чотирьох варіантів реєстрації: базовий (Basic), який є безкоштовним; плюс (Plus) – вартістю 5\$ з вчителя за місяць; професійний (Pro) – 10\$ за місяць; преміум (Premium) – 15\$ за місяць. Обираємо: отримати базовий варіант безкоштовно (Get Basic for free).

Потім потрібно ввести своє ім’я або ім’я та прізвище (Name), ім’я користувача (User Name) та назву закладу освіти (School name) і натиснути кнопку «зберегти і продовжити» (Save and continue). Відкриється особистий кабінет користувача, за допомогою якого можна створювати опитування та проводити тестування.

Докладніше ознайомитись з порядком створення облікового запису та тестів можна за допомогою відео: [How To Use Kahoot?/2020](#).

Чим відрізняються безкоштовний та платний варіанти реєстрації?

Навіть базовий доступ до платформи дає вчителю досить великі можливості:

- дозволяє залучати до тестування до 50 учнів;
- питання можна створювати самостійно (кнопка *Create* (Створити) у лівому верхньому куті екрану) або використовувати вже готові з банку питань (щоб переглянути весь банк питань потрібно натиснути кнопку *Discover* у верхній частині екрана зліва);
  - можна включити функцію для автоматичного перемішування відповідей у питанні;
  - для візуалізації питання можна користуватися банком зображень, додавати їх до запитань чи використовувати як відповіді;
  - є можливість обмежувати час, що дається учням для відповіді на запитання;
  - можна визначати кількість балів за кожен правильну відповідь;
  - дозволяє дізнатися як відповідав на запитання кожен учень, або будувати діаграми успішності класу.

Платний доступ до платформи дає значно ширші можливості. Вони виявляються, зокрема, у кількості учнів, яких можна залучати до опитування («плюс» – 100, «професійний» – 200, «преміум» – 2000), можливості отримувати розширений звіт про результати опитування, створювати командний віртуальний простір для закладу освіти, використовувати у повному обсязі бібліотеку зображень, отримувати пріоритетну онлайн підтримку (тарифи «професійний» і «преміум»), використовувати логотип і кольори закладу освіти («преміум») та ін.

Які типи запитань можна створити за допомогою «Kahoot!»?

Безкоштовний доступ дає можливість створити лише два типи запитань: вікторина (quiz), тобто питання з «множинним вибором», коли

старшокласникам дається кілька варіантів відповідей і вони обирають один або кілька правильних, та «вірно-невірно» (true or false), коли учням пропонується два взаємовиключних варіанти відповіді.

Які способи тестування можна проводити за допомогою «Kahoot!»?

Платформа дозволяє проводити тестування двома способами:

- віртуальний клас (virtual classroom) – тестування можна пройти разом зі школярами в класі. У цьому випадку питання та варіанти відповідей з'являються на екрані проектора або комп'ютера вчителя, а відповідають учні зі своїх мобільних телефонів або комп'ютерів;

- самостійне навчання (for self placed learning) – учні проходять тестування самостійно, питання та варіанти відповідей з'являються на екрані їхніх комп'ютерів чи смартфонів. Обравши цей спосіб, вчитель має можливість встановити дату та період часу, протягом якого тестування буде відкритим.

Як учні приєднуються до тестування?

Для приєднання до тестування школярам необхідно перейти зі свого комп'ютера або смартфона за посиланням kahoot.it, ввести код тестування, а тоді – своє ім'я. Код генерується автоматично після створення тестування і вчитель повинен повідомити його учням завчасно.

Як використовувати «Kahoot!» в освітньому процесі?

Платформа є зручним інструментом для створення тестів, які можна використовувати для:

- поточного та підсумкового контролю знань школярів;
- самостійного навчання та самоконтролю;
- підготовки до іспитів;
- опитування думки учнів та ін.

Керівництво по використанню платформи Kahoot на уроках англійської мови

Даний сервіс дуже зручний у використанні, безкоштовний і повний достоїнств. Яскравий, соціальний, надзвичайно простий для вчителя. Kahoot розроблявся як інструмент для швидкого створення всього інтерактивного, що можна уявити: вікторин, опитувань і обговорень. Все, що створюється на платформі, так і називається - «Kahoot». У ці міні-ігри можна вставляти відео і зображення, а процес створення (якщо є, звичайно, вже готовий опитувальник). Для додавання змагального ефекту до питань додається таймер. Щоб почати гру в класі, вчителю потрібно надати групі учнів згенерований системою код, який вони потім вводять на своїх пристроях (планшет, смартфон, десктоп) - і так почнеться веселощі! Вчитель створює питання, а учні відповідають, використовуючи свої мобільні пристрої. Але у Kahoot є ряд цікавих можливостей, які допомагають мотивувати і захопити учнів. По-перше, музика. Коли питання з'являється на екрані, починає грати музика, для кожного питання різна, і чути цокаючий звук, що нагадує про те, що час для відповіді обмежена. Чим швидше учні відповідають на питання, тим більше балів отримують. Є таблиця лідерів, що показує, хто набрав найбільше балів. Коли тест завершений, ви можете завантажити результати класу у вигляді таблиці. У Kahoot є велика бібліотека публічних тестів, відкритих для всіх бажаючих.

Так як же створити свій Kahoot? Інструкція дуже проста, просто дотримуйтеся наступних кроків:

1. Пройдіть за цим посиланням <https://getkahoot.com/> і створіть акаунт, натиснувши на кнопку «Sign Up» (або увійдіть в свій акаунт, якщо він вже є - Sign In).

2. Виберіть який з видів Kahoot Вам підходить: тест - Quiz, дискусія - Discussion, анкетування - Survey або послідовність - Jumble.

3. Учні відкривають сайт kahoot.it на своїх смартфонах, планшетах, ПК або ноутбуках і вводять ігровий код (game pin), який бачать на екрані педагога, тим самим включаються в загальну мережу.

4. Учні зі свого комп'ютера або смартфона переходять за цим посиланням kahoot.it, вводять код гри, який генерується автоматично. Далі учні вводять своє ім'я і коли всі учні увійшли під своїм ім'ям в гру, вчитель запускає тест, натиснувши «Start».

Увага! Учитель не може почати гру, поки у віртуальній кімнаті не з'явиться хоча б один учасник (кількість присутніх і їх імена відображаються у віртуальній кімнаті на великому екрані). Як тільки всі учасники гри в зборі, вчитель натискає «Start now» - і вікторина починається.

5. Діти вибирають спосіб організації гри: класичний (де кожен за себе) або в командах.

6. На великому екрані учні бачать питання і варіанти відповідей на нього, на своїх мобільних пристроях - кольорові прямокутники з геометричними фігурами всередині, кожен з яких відповідає одному з відповідей. Необхідно вибрати один з варіантів і клікнути по ньому.

На пристрої висвічується інформація про те, правильна відповідь чи ні, а також кількість балів, що присуджуються учаснику за правильну відповідь. На великий екран виводиться загальний рахунок і поточний рейтинг учасників гри.

На сайті сервісу зібрані ігри та вікторини з різних тем і предметів. Можна не тільки демонструвати вікторини, створені в своєму акаунті, а й скористатися матеріалами інших користувачів сервісу.

Використання платформи (<https://getkahoot.com/>) допомагає мені налагодити зворотний зв'язок з учнями обіграти нові теми у формі простих питань і відповідей, і закріпити знання за допомогою більш докладного тестування.

Which of the following statements is wrong?
Responsible management...

110

Skip

0
Answers

▲ ... integrates sustainability, responsibility, and ethics.	◆ ...centers on moral excellence, TBL, and stakeholder value.
● ...is responsible, sustainable, and ethical management.	■ ...is a synonym for responsibility management.

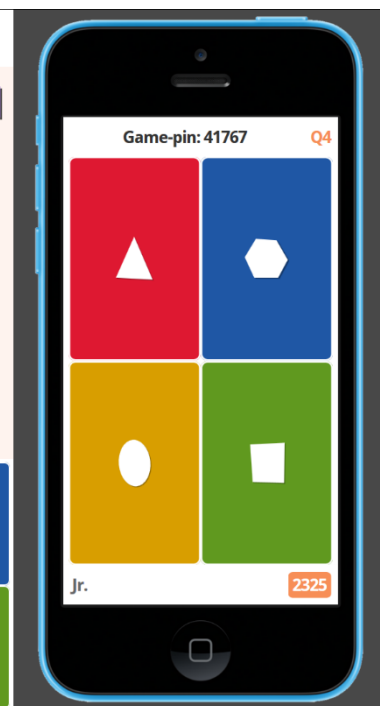
Q4 Flag is known as ____.

7

Next >

0
Answers

▲ Union	⬠ Royal Flag
● Union Jack	■ Jack

Q1 Where is the Eiffel Tower located?

Next >

17

1 Answers

▲ Paris	⬠ Rome
● Moscow	■ London

In what city can you find...

Skip

8

0 Answers

▲ London	◆ Athens
● Rome	■ Los Angeles

RECORDED WITH SCREENCAST MATIC

Which reference material would you use to find a definition of a word?

20

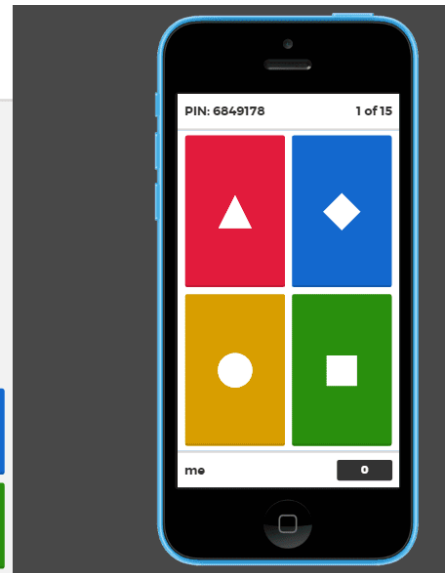

Resources & References

Skip

0 Answers

▲ encyclopedia	◆ dictionary
● atlas	■ thesaurus

Kahoot! Kahoot! for formative assessment Settings Exit Done

1 Quiz Determine what type of knowledge...

2 Quiz Replace this with a simple question...

3 True or false Replace this with a quick true/false...

4 Quiz

Add question Question bank Import from spreadsheet

Determine what type of knowledge you are trying to assess. Replace this with a simple introductory question.

20 sec

Points 1000

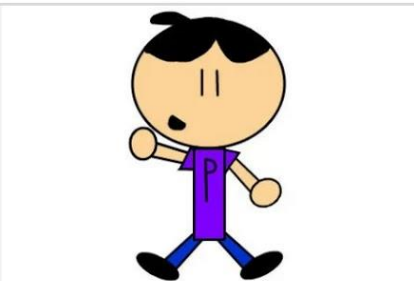
Image reveal Original 3x3 5x5 8x8

▲ Plausible answer	◆ Correct answer
● Silly answer	■ Incorrect answer

What weapon does Philip use?

15

Skip

2 Answers

▲ Sling shot	◆ Ray gun
● Nuclear bombs	■ A fork

